

Pelastustoimen palvelut Pohjois- Savon hyvinvointialueella 2023

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Johannes Ketola

Tähän merkitään tarvittaessa vastualueen nimi

271/2024

Aluehallintovirastojen julkaisuja

Regionförvaltningsverkens publikationer

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2023

30.10.2024

Johannes Ketola

Aluehallintovirastojen julkaisuja 271/2024

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5885-58-3

Painopaikka

2024

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 271/2024

Tekijät Johannes Ketola		Julkaisuaika 30.10.2024	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Pohjois-Savon hyvinvointialueella 2023			
<p>Tiivistelmä Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsennellyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille.</p> <p>Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Tavoitetuista ihmisistä on kuitenkin valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus tavoitettu turvallisuuskoulutusta vaikuttavuudeltaan alhaisemmaksi arvioiduilla messuilla tai muilla yleisötilaisuuksilla. Valvontatoiminta toteutui määrällisesti vuonna 2023 pääasiassa tavoitteiden mukaisesti. Pienkohteiden valvontatoiminta oli riittämätöntä.</p> <p>Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa on pitkäkestoisia puutteita viidessä riskiriuudussa. Hyvinvointialue on tehnyt toimenpiteitä ongelmien poistamiseksi. Pelastusryhmän aloittama tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on nopeutunut vuonna 2023 edellisten vuosien aikoihin verrattuna huomattavasti. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on sitä vastoin kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna huomattavasti. Pelastustoiminnan suorituskykykohtaisissa tarkasteluissa ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Toiminnassa on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita.</p> <p>Väestönsuojelun kokonaisuuteen kuuluvat suunnitelmat, johto- ja erityishenkilöstön koulutus sekä väestönsuojeluorganisaation määrittäminen ovat puutteellisia. Suunnittelu-, koulutus- ja määrittelytehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.</p> <p>Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty rakennuksiin liittyviä investointeja. Ajoneuvo- alus- ja muut kalustohankinnat ovat erittäin hyvin perusteltuja. Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja.</p>			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkopublication) 2343-3132	ISBN (verkkopublication) 978-952-5885-58-3
Kokonaissivumäärä 70		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Itä-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 271/2024

Sammanställd av Johannes Ketola		Utgivningsdatum 30.10.2024	
Publikationens titel Räddningsväsendets tjänster i Norra Savolax välfärdsområde 2023			
<p>Sammanfattning</p> <p>Regionförvaltningsverket utarbetar årligen i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet välfärdsområdesvis och nationellt. Expertbedömningarna erbjuder regionala och nationella beslutsfattare, tjänsteinnehavare och experter strukturerad information om centrala delområden inom ordnandet av räddningsväsendets tjänster.</p> <p>Antalet personer som nåtts genom säkerhetskommunikationsevenemang har varit högre än det nationella medeltalet. Av de människor som nåtts har dock en större andel än det nationella genomsnittet nåtts genom mässor eller andra offentliga tillställningar som bedöms ha en lägre genomslagskraft än säkerhetsutbildningen. Tillsynsverksamheten genomfördes kvantitativt i regel enligt målen 2023. Tillsynsverksamheten inom små objekt var otillräcklig.</p> <p>Det finns långvariga brister i den första enhetens aktionsberedskapstider vid Norra Savolax räddningsverk i fem riskrutor. Välfärdsområdet har vidtagit åtgärder för att avhjälpa problemen. Den aktionsberedskapstid för effektiv räddningsverksamhet som räddningsgruppen inlett har blivit betydligt snabbare 2023 jämfört med tidigare år. Räddningsplutonens aktionsberedskapstid har däremot ökat betydligt jämfört med tidigare år. Regionförvaltningsverket har inte fått kännedom om några betydande brister i granskningarna av räddningsverksamheten per kapacitet. Verksamheten behöver dock fortfarande utvecklas.</p> <p>Planerna som ingår i befolkningsskyddshelheten, utbildningen av lednings- och specialpersonal samt fastställandet av befolkningsskyddsorganisationen är bristfälliga. De resurser som behövs för att sköta planerings-, utbildnings- och preciseringsuppgifter är enligt regionförvaltningsverkets uppfattning otillräckliga.</p> <p>I den preliminära investeringsplanen för 2026–2029 presenteras inga investeringar i anslutning till byggnader. Fordons-, fartygs- och andra materielanskaffningar är mycket välmotiverade. I den preliminära investeringsplanen presenteras inga ICT-investeringar.</p>			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) -	ISBN (tryckt) -	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5885-58-3
Sidantal 70	Språk Finska	Pris -	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Östra Finland		Tryckeri -	

Sisällysluettelo

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	19
3	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	45
4	Väestönsuojelun palvelut	49
5	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	58
6	Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset	67
7	Menetelmät ja laatuseloste	69

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2024 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palveluja hyvinvointialueiden ensimmäisen toimintavuoden tiedoilla. Arvioinnin sisältö on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäsenneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisselvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on käytössä päivystävän palotarkastajan palvelu, joka on pelastuslaitoksen pääasiallinen onnettomuuksien ehkäisyn ohjauksen ja neuvonnan palvelukanava. Osa ohjauksesta toteutetaan valvontasuunnitelman mukaisen valvontatoiminnan yhteydessä ja myös turvallisuusviestinnän keinoin. Lisäksi jokainen pelastusviranomainen tuottaa omalta osaltaan ohjausta ja neuvontaa suorissa asiakaskohtaamisissa, sähköpostitse ja puhelimitse.

Pelastussuunnitelmien laadinnassa ohjausta antavat kaikki pelastusviranomaiset omien valvontakohteidensa osalta ja asiakkailta tulleiden yhteydenottojen perusteella. Samassa yhteydessä asiakkaita ohjeistetaan omatoimisessa varautumisessa tarpeen mukaan. Lisäksi pelastusviranomaiset ohjaavat asiakkaita poistumisturvallisselvitysten laadinnassa ja suorittavat aihealueeseen liittyen arviointeja palotarkastusten yhteydessä pelastuslain velvoitteiden mukaisesti.

Pelastustoimen laitteisiin liittyvää ohjausta ja neuvontaa sekä asiakirjatarkastelua tehdään pääosin vakituisilla palotarkastaja resursseilla, mutta ohjausta ja neuvontaa tuottaa koko pelastuslaitoksen henkilöstö omiin tehtäviinsä liittyen. Lisäksi pelastuslaitoksella tehdään erillisessä työryhmässä erheellisten paloilmoitin hälytysten seuranta ja siihen liittyvää laskutusta. Seurannan ja laskutuksen keinoin pyritään vaikuttamaan positiivisesti laitteiston ylläpitoon ja parantamaan laitteiston turvallisuustasoa. Erheellisistä paloilmoituksista johtuvien hälytysten yhteydessä järjestetään tarvittavaa opastusta ja seurataan erheellisten hälytysten määrää. Erheellisiä hälytyksiä tarkastellaan myös kohteen palotarkastuskäynnin yhteydessä.

Pelastuslaitos toteuttaa lakisääteistä turvallisuusviestintää valvontasuunnitelman osana olevan turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti.

Koulutuksen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos sisällyttää turvallisuusviestintään erilaisia kampanjoita, kohtaamistilaisuuksia, koulutuksia, sosiaalista mediaa sekä yleisö- ja messutapahtumia. Sosiaaliseen mediaan on tehty suuren suosion saaneita lyhyitä tietoiskuja. Viestintä- ja vaikutuskeinona on myös suorat asiakaskontaktit muihin työtehtäviin liittyen, jolloin sivutaan myös turvallisuusviestinnän kokonaisuutta.

Pelastuslaitos on ollut mukana kansallisissa pelastusalan teemapäivissä ja tapahtumissa, erilaisissa yleisö- ja kylätapahtumissa, sekä messuilla. Tavoite on olla näkyvillä ja kohdattavissa, tietoa toiminnastamme ja turvallisuudesta jakaen.

Ohjausta, neuvontaa ja turvallisuusviestinnän palveluita ja suorituskykyä on kyetty osittain ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Resurssihaasteiden takia palveluissa ei ole täysin päästy tavoitetasoon. Kehittämistoimenpiteisiin ei ole ollut riittävää resurssia saatavilla.

Jatkossa kehittämistarpeina ohjausta, neuvontaa ja turvallisuusviestintää koskien on vakioida riittävä resurssi, jolla kyetään varmistamaan palvelutasopäätöksen ja valvontasuunnitelman mukainen toiminta.

Lisäksi jatkossa pyritään selvittämään ja mahdollistamaan turvallisuusviestintä toiminnan suunnitelmallinen kehittäminen ja mahdollisesti laatia kehittämissuunnitelma toimintaa koskien.

Toimintaympäristön muutos ja palvelutarpeen muutos esimerkiksi asiakaskunnalle tarjottavan asiointikielen osalta on tunnistettu ja asia sekä toimenpiteet on tarpeen suunnitella jatkossa kehitykseen vastaamiseksi. Olennaisena tavoitettavuuden osana toimivat esimerkiksi pelastuslaitoksen verkkosivusto, jonka ylläpitoon ja kehittämiseen tulee olla riittävät resurssit.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tarkastelemien Pronton tilastojen ¹ mukaan vuonna 2023 Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistui 15 % alueen väestöstä, eli noin 36 200 henkilöä. Valtakunnallinen keskiarvo oli 13 % alueen väestöstä. Turvallisuusviestintä on jaettu tässä tarkastelussa valistuskampanjoihin, messuihin ja muihin yleisötilaisuuksiin, turvallisuusneuvontaan sekä turvallisuuskoulutuksiin. Eniten turvallisuusviestintään osallistuneita oli messuilla ja muissa yleisötilaisuuksissa, eli 67 % kaikista osallistujista. Toiseksi eniten osallistujia oli turvallisuuskoulutuksissa, eli 16 % kaikista osallistujista. Turvallisuusneuvontaan osallistui 11 % ja valistuskampanjoihin 6 % kaikista osallistujista. Sosiaalisen median viestinnän laajuudesta tai tavoitettavuudesta ei ole tietoa.

Valtakunnallisesti turvallisuusviestintään osallistuneet henkilöt jakautuivat keskimäärin seuraavasti: valistuskampanjat 12 %, messut ja muut yleisötilaisuudet 59 %, turvallisuusneuvonta 7 % ja turvallisuuskoulutus 22 %. Turvallisuusviestinnän eri muotojen ajallisen keston mediaanit olivat Pronton tilastojen perusteella seuraavat: valistuskampanja 45 minuuttia, messut tai muu yleisötilaisuus 15 minuuttia, turvallisuusneuvonta 60 minuuttia sekä turvallisuuskoulutus 60 minuuttia.

Taulukko 1: Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä Pohjois-Savo		Valtakunnallinen keskiarvo
Tilaisuuksien lukumäärä	386 kpl (1,6 kpl/1000 asukasta)	365 kpl (1,5 kpl/1000 asukasta)
Osallistujia väkiluvusta	15 % (36239 hlöä)	13 %
Osallistujien jakautuminen toteutustavoittain		
Valistuskampanja	6 %	12 %
Messut tai muu yleisötilaisuus	67 %	59 %
Turvallisuusneuvonta	11 %	7 %
Turvallisuuskoulutus	16 %	22 %

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 23.4.2024

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän palveluissa ei ole täysin päästy tavoitetasoon resurssipuutteiden takia. Kehittämistoimenpiteisiin ei ole ollut riittävää resurssia saatavilla. Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Tavoitetuista ihmisistä on kuitenkin valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus tavoitettu turvallisuuskoulutusta vaikuttavuudeltaan alhaisemmaksi arvioiduilla messuilla tai muilla yleisötilaisuuksilla.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on ammattitaitoinen palontutkintaryhmä, jolla on hyvä perehtyminen palontutkintaan ja sen tavoitteisiin. Palontutkintaryhmällä on tavoitteena tutkia tasolla 2 kaikki merkittävät rakennuspalot ja määritellyt valtakunnalliset teematutkinnat. Rakennuspalojen tutkinnassa saadut tulokset on kerrottu työvuorojen koulutuksessa tehtävään osallistuneille työvuoroille. Palontutkinnasta saatuja havaintoja hyödynnetään myös onnettomuuksien ehkäisyssä sekä turvallisuusviestinnässä.

Palontutkinnan suorituskyky ja toiminta on pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Jonkin verran kehittämistyötä on pystytty tekemään, mutta palvelun suunnitelmalliseen pitkän aikavälin kehittämiseen ei olla kyetty resursoimaan riittävästi henkilöstöä.

Jatkossa merkittävänä kehittämistarpeena on ylläpitää toimintaa ja varmistaa osaavan henkilöstön riittävyys toimintaan myös jatkossa. On tarpeen varmistua, että koulutusta on riittävästi saatavilla palontutkintaa suorittavalle henkilöstölle, jotta laadukas palontutkinta toiminta saadaan ylläpidettyä.

Muu tieto

Kaikista tulipaloista Pohjois-Savossa syttymissyytä ei voitu arvioida 12 % tapauksista. Se vastaa valtakunnallista keskiarvoa. Pohjois-Savossa sattui Prontoon kirjattujen² tietojen mukaan vuonna 2023 vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneita paloja 11 kpl. Näistä tasolla 2 tutkittiin 82 %.

---

² Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 23.4.2024

Tahalliseksi tai tuottamukselliseksi arvioituista paloista poliisille ilmoitettiin vuonna 2023 Pohjois-Savossa Pronton tietojen mukaan 28 %³.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tason 1 palontutkinnassa syttymissyy saatiin selville yhtä usein kuin koko maassa keskimäärin. Tason 2 palontutkinta on Pohjois-Savossa laadukasta ja laajaa. Palontutkinnan tulosten hyödyntämisessä on Pohjois-Savossa hyviä käytänteitä, mutta siinä on vielä kehittymismahdollisuuksia erityisesti valtakunnallisesti. Tahalliseksi tai tuottamukselliseksi arvioituista paloista poliisille ilmoittaminen ei toimi lain edellyttämällä tavalla.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystieteelliset viranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos osallistuu eri viranomaisten yhteistyöhön antamalla erilaisia asiantuntijalausuntoja esimerkiksi TUKES:lle, ELY-keskuksille ja ympäristöviranomaisille. Pelastuslaitos tekee laajasti rakentamisen ja suunnittelun ohjausta, joka sisältää ohjausta ja neuvontaa rakennushakkeisiin ryhtyville suunnittelijoille. Ohjausta ja neuvontaa on annettu rakennushankkeisiin liittyen arkkitehdeille, suunnittelijoille ja palokonsulteille, jotta rakennushankkeiden aikana pystytään vaikuttamaan rakennetun ympäristön turvallisuuteen ja pelastushenkilöstön toimintavalmiuksiin rakennetussa ympäristössä.

Lisäksi pelastuslaitos tekee aktiivista viranomaisyhteistyötä kuntien kaavoitus ja rakennusvalvontaviranomaisten kanssa. Tämä yhteistyö sisältää ohjausta ja neuvontaa sekä lausuntojen antamista. Lisäksi osallistutaan rakennusvalvontojen pyynnöstä rakennusten rakennusaikaiseen valvontaan pelastuslain mukaisesti. Tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa annetaan myös yksityishenkilöille rakennusten paloturvallisuuteen liittyen koko rakennuksen elinkaaren ajan.

Onnettomuuksien ehkäisyssä tehdään tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveystieteiden toimijoiden kanssa esimerkiksi yhteiskäynnillä asiakkaiden luona, jolloin esimerkiksi kotihoito osallistuu omalla toimivallallaan mukaan palotarkastuksille.

---

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 16.5.2024

Muita yhteistyötahoja sosiaali- ja terveysalan palveluista ovat esim. vanhuspalvelut, lastensuojelu, ja aikuissosiaalityö. Ympäristöterveyspalveluiden kanssa tehdään vastaava yhteistyötä esimerkiksi kunnan valvontaeläinlääkärien ja ympäristöviranomaisten kanssa.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden osalta Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön. Yhteistyötä tehdään pelastuslaitoskohtaisesti, alueellisesti sekä kaikkien pelastuslaitosten vapaaehtoisen yhteenliittymän (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto) välityksellä.

Onnettomuuksien ehkäisyä koskevaa yhteistyötä on kyetty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä perus- tai minimitasolla, mutta palvelun kehittämiseen ei ole ollut riittäviä resursseja. Kehittämistarpeena tulee huomioida, että onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyö on riittävän koordinoitua ja että siihen on riittävä henkilöresurssi pelastuslaitoksessa. Yhteistyön tavoitteena on parantaa yhteiskunnallista turvallisuutta kaikissa oloissa ja vahvistaa pelastuslaitosten palvelujen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Tulevaisuudessa on merkittävä tarve mahdollistaa riittävä resursointi onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyön kehittämiseen ja nykyisen tason varmistamiseen. Ilman resursointia yhteistyön laatu ja suunnitelmallisuus tulevat kärsimään. Esimerkkinä tärkeästä yhteistyöstä on pelastuslain 42 § mukaisten paloriski-ilmoitusten vastaanottaminen ja niiden perusteella tehtävien valvontatoimenpiteiden suorittaminen. Paloriski kokonaisuus on merkittävässä yhtymäpinnassa hyvinvointialueen tarjoamiin sosiaali- ja terveystoimen palveluihin, minkä takia yhteistyön kehittäminen tällä kyseisellä osa-alueella on toiminnan talouden ja tuottavuuden kannalta tärkeää.

Tulevaisuudessa myös muiden yhteistyötarpeiden vaatimukset tulevat kasvamaan. Esimerkiksi ajantasaisen ja osaavan rakentamisen ja suunnittelun ohjauksen kannalta, on kriittistä varmistaa henkilöstön osaaminen muuttuvassa toimintaympäristössä (ohjaavat lait ja asetukset).

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuksien ehkäisyn yhteistyön toimintamuodot ovat vakiintuneet ja pelastuslaitos on ollut aktiivinen toimija maakunnallisessa turvallisuustyössä. Yhteistyön palveluissa on tunnistettu kehittämistarpeena riittävän resursoinnin varmistaminen.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos seuraa onnettomuuskehitystä riskianalyysiprosessin kautta. Riskianalyysissa tarkastellaan toimintaympäristön arvioinnin ja onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistettuja keskeisiä uhkia ja riskejä sekä niiden muutoksia.

Palontutkinta ja siitä saatavat syötteet ja raportit ovat myös merkittävä tapa seurata alueen onnettomuuskehitystä. Palontutkinnan havaintojen ja sieltä saatavien tietojen perusteella tehdään johtopäätöksiä ja tarvittaessa muokataan palveluita vastaamaan paremmin havaittuun palvelutarpeeseen.

Lisäksi onnettomuuskehitystä, onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrää sekä muiden uhkien ja riskien muutoksia tarkastellaan yhdessä viranomaisten ja eri tahojen kanssa maakunnallisten ja valtakunnallisten yhteistyörakenteiden kautta. Onnettomuuskehityksestä viestitään julkisesti vähintään kerran vuodessa julkaistavilla tiedotteilla.

Pelastuslaitos käyttää onnettomuuskehityksen seurannasta saatavia syötteitä myös turvallisuusviestinnän materiaalin pohjana ja viestii tarvittaessa esimerkiksi palontutkinnasta saatavista havainnoista asiakkaille turvallisuuden parantamiseksi.

Edellä kuvattua onnettomuuskehityksen seuranta on pääosin kyetty tuottamaan. Resurssipula on kuitenkin aiheuttanut haasteita toimintojen ylläpidossa ja jatkuvuudessa. Jatkossa on edelleen kehittämistarvetta onnettomuuskehityksen seurannan laajamittaisessa pitkän aikavälin toteuttamisessa ja seurannan suunnittelussa. Kehittämistä ja jatkuvuutta varten toiminnalle on asetettava riittävä resurssi.

Pelastuslaitoksella nähdään jatkossakin tarpeelliseksi kohdentaa turvallisuusviestintää onnettomuuskehityksen seurannassa havaittujen trendien mukaan, ja jatkaa aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien syiden selvittämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi.

Tulevaisuuden tarpeena on mahdollistaa riittävät resurssit pelastuslaitoksen sisäisen onnettomuuskehityksen seurannan työhön sekä kouluttaa henkilöstöä aiheeseen liittyen. Lisäksi aktiivinen viranomais- ja verkostoyhteistyö tulee mahdollistaa asian pitkäaikaisen kehittämisen mahdollistamiseksi.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Onnettomuuskehityksen seuranta tehdään, ja se vaikuttaa erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannon painotuksiin ja suuntaamiseen sekä yhteistyörakenteiden kautta. Onnettomuuskehityksen seurannan palveluissa on tunnistettu kehittämistarpeena riittävän resursoinnin varmistaminen.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimella ei ole tällaisia yhteistoimintasopimuksia.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Valvontaan kuuluvat erilaiset palotarkastukset. Niiden keskeinen sisältö on kuvattu valvontasuunnitelmassa. Myös valvontakohteiden valvontavälit on kirjattu valvontasuunnitelmaan. Valvontaväleissä noudatetaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa yhteisesti sovittuja käytäntöjä.

Valvontasuunnitelma sisältää määräaikaisen valvonnan toimenpitein 1–6 vuoden välein tarkastettavat kohteet, 10 vuoden kierrolla tarkastettavat asuinosa- ja yrityskäytävien kohteet sekä paloturvallisuuden itsearviointin kautta suoritettavat 10 vuoden kierron mukaiset kohteet.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella valvontatyöhön osallistuu koko päätoiminen henkilöstö. Henkilöstön valvontatoiminnan työtehtävien koulutuksesta sekä tukemisesta vastaa pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn yksikkö.

Määräaikaisessa valvontakierrossa olevien palotarkastusten lisäksi pelastuslaitos suorittaa paloriskin tai muun ilmoitetun onnettomuusvaaran perusteella tehtäviä palotarkastuksia. Palotarkastusten tulee olla riskiperusteisia. Jos palotarkastuksilla havaitaan kohonnutta riskiä paloturvallisuudessa, valvontaväliä voidaan tihentää.

Palotarkastusten lisäksi pelastusviranomaisen suorittaa asiakirjavalvontaa.

Pelastuslaitos ohjaa keskitetysti poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa ja toimenpiteitä turvallisuustason parantamiseksi niissä kohteissa, joissa asuvien toimintakyky on alentunut. Säädösten mukaisia valvontakäyntejä priorisoidaan henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta vaativiin kohteisiin kuten hoito- ja huoltolaitoksiin, tuetun asumisen kohteisiin ja palvelutaloihin.

Olennainen osa pelastuslaitoksen valvonnan kokonaisuutta on myös kemikaaliturvallisuuslain 390/2005 mukaisena valvontaviranomaisena toimiminen ja kemikaaliturvallisuuslain mukaisten vähäisen teollisen käytön ja varastoinnin lupaprosessin mukaisesti kemikaali-ilmoitusten vastaanottaminen ja luvittaminen sekä prosessiin liittyvien tarkastusten suorittaminen. Yleiseen kemikaalien turvallisuuteen ja erityisesti säilytyksen valvontaan osallistuu koko pelastuslaitoksen henkilöstö osana omia työtehtäviään.

Palvelutasopäätöksen ja valvontasuunnitelman mukainen valvontatoiminta on toteutunut osittain pelastuslaitoksella. Vuodelle 2023 suunnitelluissa valvontakohteissa ei päästy 100 % tavoitteeseen resurssihaasteitten takia. Myös aiemmilta vuosilta on kertynyt korjausvelkaa, joka vaatisi erillisen palotarkastusresurssin vajeen korjaamiseen. Kehittämistoimintaa valvontatoimintaan liittyen ei ole ollut resurssihaasteiden takia mahdollista toteuttaa.

Merkittävänä kehittämistarpeena on valvontatoiminnan päätoimisen resursoinnin riittävyyden varmistaminen alueen riskinarvion ja palvelutarpeen mukaiseksi. Nykyisten resurssien osaamisen kehittäminen ja hallinta on tarpeen saattaa hyvälle tasolle ja pyrkiä vakioimaan osaamisen hallinta suunnitellusti pitkälle aikavälille. Myös tuleva uusi kansallisen valvontasovelluksen käyttöönotto, mahdollisesti jo 2025 vuoden aikana, edellyttää siihen osoitettua koulutus- ja kehittämissuunnittelua ja resurssointia.

Jatkossa merkittävänä kehittämistarpeena on resurssien vakioiminen ja niiden kasvattaminen vastaamaan Pohjois-Savon alueen riskinarvioita ja riskejä. Alueen suurimpiin kaupunkeihin (Kuopio, Varkaus, Iisalmi, Siilinjärvi) on erittäin tärkeää mahdollistaa jatkossa päätoiminen palotarkastajaresurssi, joka omatoimisen valvonnan suorittamisen lisäksi kykenee tukemaan alueen muuta henkilöstöä, joka suorittaa myös pelastuslaitoksen valvontatehtäviä.

Kehittämistoimintaan esimerkiksi uuden kansallisen valvontasovelluksen käyttöönottoon ja arvioivan palotarkastusmenetelmän jalkauttamiseen tulee varata riittävät resurssit.

Valvontatoimintaan liittyen tunnistettuna kehittämistarpeena on palotarkastustoiminnan laadullisen arvioinnin parantaminen. Laadullisen arvioinnin osalta pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti kansalliseen kehitystyöhön ja kokee, että asia tulee linjata kansallisella tasolla tasapuolisen ja yhtenäisen valvonnan mahdollistamiseksi.

Muu tieto

Aluehallintoviraston tarkastelemien Pronton tilastojen⁴ mukaan vuonna 2023 suunnitelluista muiden kuin asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten tarkastuksista tehtiin 96 %. Puutteet olivat teollisuus- ja varastorakennusten (tarkastettiin 91 %) ja maatalousrakennusten tarkastusten tekemisessä (tarkastettiin 92 %).

---

⁴ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 15.3.2024

Taulukko 2: Palotarkastukset

Palotarkastukset Pohjois-Savo	
Valvottavia A1-A6 kohteita alueella yhteensä	3637 kpl
Suunnitellut A1-A6 kohteiden tarkastukset vuodelle 2023	831 kpl
Suunnitellut A1-A6 tarkastukset/kohteiden määrä (*valtakunnallinen keskiarvo)	23 % (26 %)
Toteutuneet määräaikaiset A1-A6 tarkastukset suhteessa suunniteltuihin (lukumäärä)	96 % (795 kpl)
A1 Ympäri vuorokautisessa käytössä olevat kohteet	96 % (115 kpl)
A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit	104 % (71 kpl)
A3 Kokoontumis- ja liiketilat	96 % (193 kpl)
A4 Teollisuus- ja varastorakennukset	91 % (164 kpl)
A5 Maatalousrakennukset	92 % (173 kpl)
A6 Muut rakennukset ja kohteet	107 % (79 kpl)
Palotarkastuksia yhteensä/1000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	4 kpl (7 kpl)
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä	228 kpl
Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten palotarkastukset yhteensä/1000 asukasta (*valtakunnallinen keskiarvo)	0,9 kpl (1,1 kpl)
Yleisötilaisuuksien palotarkastukset	21 kpl

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Valvontatoiminta toteutui määrällisesti vuonna 2023 pääasiassa tavoitteiden mukaisesti, sillä suunnitellusta valvonnasta toteutui 96 %.

Pelkkää itsearviointilomakkeiden pyytämistä ei voi pitää varsinaisena valvontana, vaan sitä tulee pitää riskinarviona, jonka avulla palotarkastukset voidaan kohdentaa suuremman riskin kohteisiin. Näitä ovat ne kohteet, joista itsearviointilomaketta ei palauteta, sekä vastausten perusteella korkeariskiseksi arvioidut kohteet. Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvontatoiminta oli rivi- ja kerrostalokohteita lukuun ottamatta riittämätöntä.

Merkittävänä kehittämistarpeena on resurssien vakioiminen ja niiden kasvattaminen vastaamaan tarvetta. Tunnistettuna kehittämistarpeena on palotarkastustoiminnan laadullisen arvioinnin parantaminen. Uuden vuonna 2026 käyttöönotettavan kansallisen Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmän (OEJ) käyttöönotto ja palotarkastuskäytäntöjen kehittäminen tulee vaatimaan lisäresursointia jo vuonna 2025.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella ei ole tehty erillisiä pelastuslain 84 § mukaisia valmiuden tarkastamisen toimenpiteitä suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi. Tätä toimintaa on tehty osana valvontasuunnitelman mukaisia muita toimenpiteitä, pääosin palotarkastusten yhteydessä.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savon pelastustoimi ei ole tehnyt erillisiä valmiustarkastuksia.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Turvallisuusviestintätilaisuuksilla saavutettujen ihmisten määrä on ollut valtakunnallista keskiarvoa korkeampi. Tavoitetuista ihmisistä on kuitenkin valtakunnallista keskiarvoa suurempi osuus tavoitettu turvallisuuskoulutusta vaikuttavuudeltaan alhaisemmaksi arvioiduilla messuilla tai muilla yleisötilaisuuksilla.

Tason 2 palontutkinta on Pohjois-Savossa laadukasta ja laajaa. Palontutkinnan tulosten hyödyntämisessä on Pohjois-Savossa hyviä käytänteitä, mutta siinä on vielä kehitysmahdollisuuksia erityisesti valtakunnallisesti. Tahalliseksi tai tuottamukselliseksi arvioiduista paloista poliisille ilmoittaminen ei toimi lain edellyttämällä tavalla.

Valvontatoiminta toteutui määrällisesti vuonna 2023 pääasiassa tavoitteiden mukaisesti, sillä suunnitellusta valvonnasta toteutui 96 %. Asuin- ja vapaa-ajan rakennusten valvontatoiminta oli rivi- ja kerrostalokohteita lukuun ottamatta riittämätöntä.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa ei ole täysin päästy tavoitetasoon resurssipuutteiden takia. Kehittämistoimenpiteisiin ei ole ollut riittävää resurssia saatavilla.

Tunnistettuna kehittämistarpeena on palotarkastustoiminnan laadullisen arvioinnin parantaminen. Uuden kansallisen Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmän (OEJ) käyttöönotto ja palotarkastuskäytäntöjen kehittäminen tulee vaatimaan lisäresursointia.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 67 % maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella on väestön varoittamiseen tarkoitettu väestöhälytinjärjestelmä väestöä uhkaavaa vaara- ja onnettomuustilanteita varten. Väestöhälyttimet on tarkoitettu ensisijaisesti ulkona liikkuvien ihmisten varoittamiseen. Väestöhälyttimillä pyritään saamaan ulkotilakuuluvuus ensisijaisesti 1- ja 2- riskialueille ja maakunnan kuntakeskuksiin. Tämänhetkisessä tilanteessa väestöhälyttimet kattavat pinta-alallisesti noin 94 % 1-riskialueista ja 68 % 2-riskialueista.

Lisäksi voidaan käyttää liikuteltavia väestöhälyttimiä ja kaiutinautoja. Väestön varoittamiseksi vaara- ja onnettomuustilanteessa käytetään myös vaaratiedotteita, viranomaistiedotteita, mediatiedotteita sekä tiedotteita sosiaalisessa mediassa.

Vuonna 2023 kiinteät väestöhälyttimet kattoivat pinta-alallisesti noin 94 % 1-riskialueista ja 68 % 2-riskialueista. Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu noin 67 % maakunnan väestöstä. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu.

Kehittämistarpeena pelastuslaitoksella on laatia tarkka paikkatietoon ja väestötietoihin perustuva väestöhälyttimien sijoittamis- ja kehittämissuunnitelma, jossa huomioidaan kuntien ja kaupunkien laajentuminen etupainotteisesti. Suunnitelmaan tulee yhdistää väestöhälyttimien elinkaarisuunnitelman ja pitkän tähtäimen investointisuunnitelman vuoteen 2035 saakka.

Kiinteitä suurtehoväestöhälyttimiä on tarpeen hankkia lisää siten, että Pohjois-Savon I- ja II-riskialueilla olevat tiheästi asutut taajamat ovat kiinteän suurtehoväestöhälytinjärjestelmän piirissä. Nykyinen investointitahti ei riitä

vajeen korjaamiseen tehokkaasti. Hälytysten uusintaa on jo lisätty vuosille 2025–2026. Kuuluvuusalueen nopea kasvattaminen vaatii tarvittaessa lisätalousarvion.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestön varoittamisen tarpeet on selvitetty. Tarpeeseen vastaaminen täysimääräisesti edellyttäisi väestöhälyttimien sijoittamis- ja kehittämissuunnitelman laatimista sekä jatkuvaa investointeja edellyttävää kehittämistä.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

2.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁵ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Taulukko 3: Toimintavalmiuden tavoiteajat

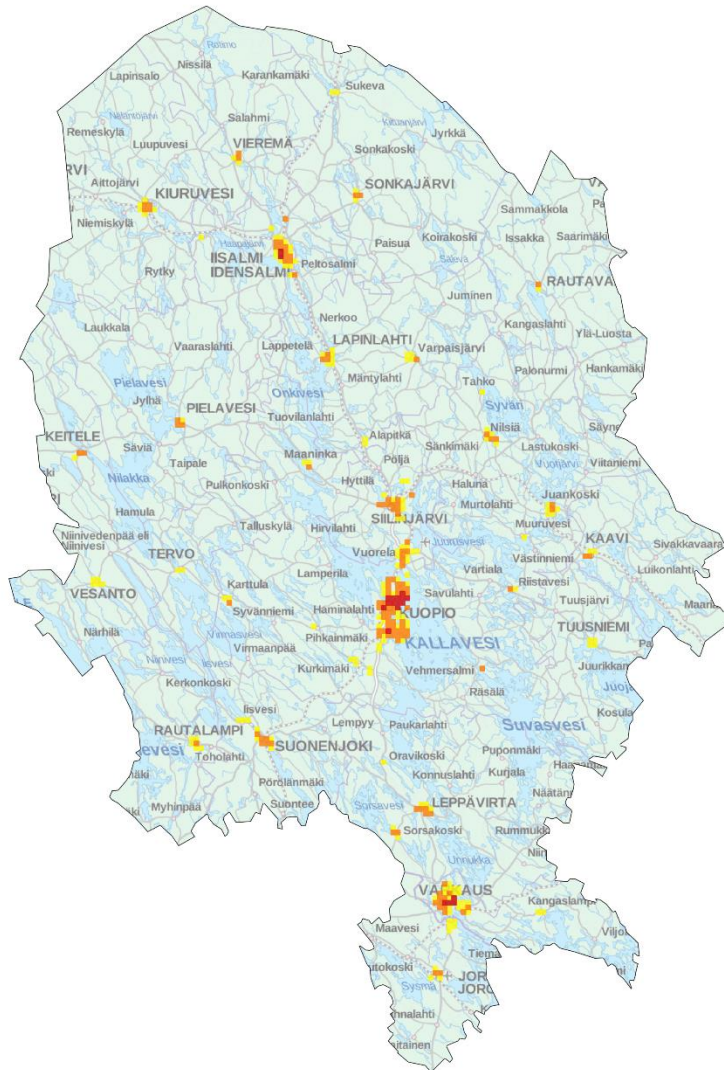
Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

⁵ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012)

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti.

Kuva 1: Riskialuekartta

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika

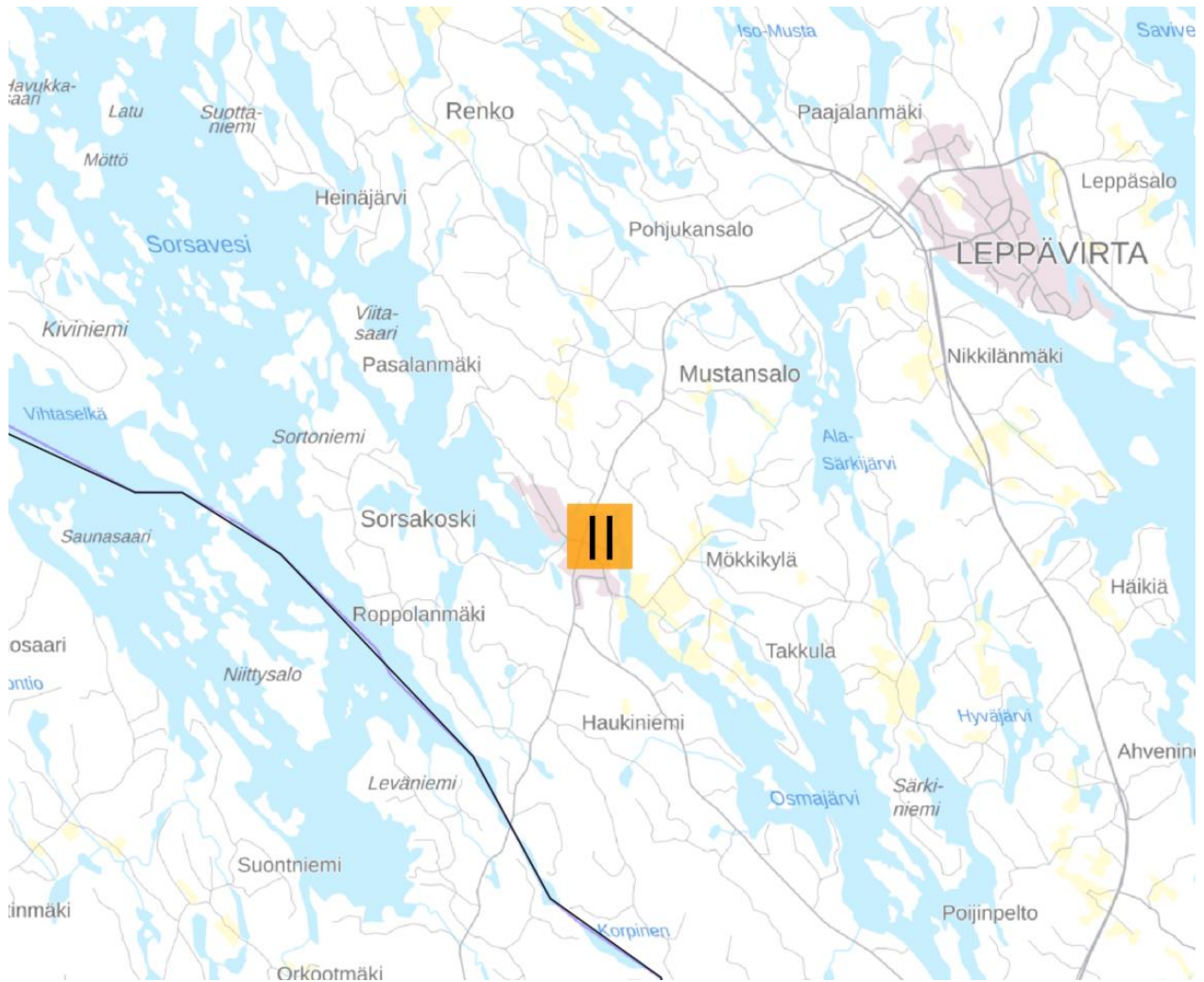
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 8 minuuttia 7 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 8 minuuttia 43 sekuntia, joten aika on nopeutunut.

Vuonna 2023 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruudivuonna. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä kalenterivuonna (2020–2023), oli Pohjois-Savon hyvinvointialueella viisi ruutua. Kun tarkastellaan vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, toimintavalmiusaikojen toteutumisessa on huomattava puute neljässä ruudussa.

Kuva 2: Ongelmaruutujen sijainti Kuopion ja Siilinjärven alueella.

Kuva 3: Ongelmaruutujen sijainti Sorsakosken alueella.

Taulukko 4: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmaruuduista

Riskiluokka	Ongelmaruutuja (kpl)	Ongelmaruudut, joissa min. 4 teht.
I	2	2
II	3	2
III	-	
Yhteensä	5	4

Haasteet ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan tavoitteiden saavuttamiseksi ovat aluehallintoviraston selvityksen mukaan mahdollisesti lisääntymässä. Sellaisia ruutuja, joissa tavoitteita ei ole saavutettu kahtena edellisenä vuotena (2021 ja 2022) oli kaksi, joten ilman kehittäviä toimenpiteitä niistäkin on

todennäköisesti tulossa ongelmaruutuja. Hyvinvointialueen tekemät lähtönopeutta ja ajonopeutta parantavat toimenpiteet saattavat lyhentää toimintavalmiusaikoja, mutta vaikutuksia ei voi vielä arvioida vuoden 2023 aineiston perusteella.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen selvityksen mukaan maakunnan alueelle on laskettu uudet saavutettavuuskartat keväällä 2024. Hälytysvasteita tullaan tarkastelemaan ongelmaruutujen osalta ja vasteita sekä hälytysohjetta tarkastellaan uudelleen saavutettavuuskarttojen avulla. Toimintaa on parannettu kiinnittämällä huomiota myös keskuskuntien tieverkoston pullonkaulakohteiden kehittämiseen kaupunkien liikennesuunnittelun kanssa, sekä erityisesti Kuopiossa kantakaupungin alueella laajentamalla ja kehittämällä liikennevalojen ajoetus- ja ohjausjärjestelmää, ajoreittejä optimoimalla ja ajokaistojen tyyppeihin vaikuttamalla (esimerkiksi bussikaistat). Kuopion Neulamäen aseman ympäristössä hälytysajoneuvojen ajoaikaan on vuosina 2022–2023 vaikuttanut merkittävästi myös 5-tien ja Savilahden ja Prisman seudun isot tiestön ja siltojen muutos- ja rakennushankkeet.

Itkonniemen pelastusaseman toiminta on osaltaan parantanut kantakaupungin itäsuunnan riskiruutujen saavutettavuutta ja vastaa hyvin kaupungin laajenemiseen Kelloniemen suuntaan. Neulamäen uuden pelastusaseman käyttöönotto ja aseman läheisten risteysalueiden parantuminen nopeuttaa keskuspelastusaseman suunnasta keskustan riskiruutujen saavuttamista, mutta alueella on muutamia haasteellisia riskiruutuja edelleen. Sorsasalo-Vuorela-Toivala-alueen saavutettavuus on haasteellista Toivalan pelastusaseman vajaanmiehityksen vuoksi.

Varkauden pelastusasemalla toiminta-aikoihin on vaikuttanut hälytyksiin lähtö takapihan väistötiloista ja kulku pelastusasemarakennuksen läpi, ja pienimmissä kuntakeskuksissa päivystävän henkilöressin puute. Lisäksi on pyritty nopeuttamaan 24/7 päivystäviltä pelastusasemilta hälytyksiin lähtöaikoja. Varkauden kaupungin alueella ongelmallisen yhden 1-riskiruudun saavutettavuus paranee uuden pelastusaseman käyttöönoton myötä.

Pienten kuntien henkilöstövajausta on parannettu perustamalla vanhemman pelastaja(asestavastaavien) virkoja, ja vastesuunnittelua hälytysvalmiuden ja sopimushenkilökunnan kouluttamisen ja pelastustoimeen sitoutumisen kehittämiseksi. Maakunnan keskisuurten kuntien 24/7 päivystävien pelastusasemien henkilövajausta on parannettu jatkuvalla rekrytoinneilla ja tarkoituksenmukaisilla määräaikaisilla henkilöressseilla sekä vastesuunnittelua tarkistamalla.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 12 minuuttia 26 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 13 minuuttia 32 sekuntia, joten pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on parantunut huomattavasti. Vuoden 2023 tilasto ei kuitenkaan ole suoraan vertailtavissa aiempien vuosien kanssa, koska tilastointitapa muuttui vuoden 2023 aikana.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan Pelastustoiminnan toimintavalmiuden toteutuminen huomioidaan pelastusasema-verkostoa ja henkilöstöresursseja ja hälytysvasteita suunniteltaessa. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset otetaan huomioon. Hälytysvasteita tarkastellaan saavutettavuuskartan avulla ja vasteita sekä hälytysohjetta tarkastellaan pelastustoiminnan suorituskyvyn näkökulmasta. Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää koko toiminta-alueellaan pelastustoimen valmiutta, jossa pyritään huomioimaan myös pienet pelastusasemat, joissa ei ole 24/7 henkilöstöä välittömässä lähtövalmiudessa, muun muassa pelastajan urapolkumahdollisuuksien kautta (pienien asemien asemavastaavatoiminta), sopimushenkilöstöä aktivoimalla sekä kevytyksikkötoiminnan kehittämisen kautta

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontossa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 24 minuuttia 35 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 21 minuuttia 7 sekuntia, joten aika on kasvanut huomattavan paljon.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan Pelastuslaitos seuraa säännöllisesti ruutukohtaisen toteutumisaajan muodostumista ja pyrkii tunnistamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sellaiset riskiruudut, joissa toimintavalmiuden tavoitteet eivät täyty pelastustoiminnan suunnitteluohjeessa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli ruutukohtaisten tavoitettavuusaikojen osalta havaitaan puutteita, pelastuslaitos tarkastelee ruutukohtaisen riskin merkityksellisyyttä ja siihen osuneita pelastustoimen tehtäviä, ja pelastustoimenpiteiden vaikuttavuutta.

Tarkastelun perusteella laaditaan myös toimenpide-esitys, jonka mukaisesti riskiä pyritään pienentämään tai poistamaan sekä saavuttamaan riskiruutu pelastustoiminnan suunnitteluohjeen mukaisesti. Toimenpiteet toimeenpannaan kootusti ja niiden vaikutusta toimintavalmiuden paranemiseen seurataan aktiivisesti. Toimenpiteitä lisätään tarvittaessa tai tehdään muita muutoksia, jos toimenpiteiden avulla ei saada tavoiteltua parannusta

Muu tieto

Aluehallintovirasto on antanut Pohjois-Savon hyvinvointialueelle korjausmääräykset toimintavalmiusaikojen huomattavien epäkohtien korjaamiseksi Vuorela-Toivala-Sorsasalons alueella vuonna 2021 ⁶ sekä Kuopion keskusta-alueella vuonna 2024 ⁷. Hyvinvointialue on tehnyt toimenpiteitä ongelmien poistamiseksi, mutta toimenpiteiden kaikkia vaikutuksia ei vielä voi arvioida vuoden 2023 toteuman avulla.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston arvion mukaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa on pitkäkestoisia puutteita viidessä riskiruoudessa. Merkittävimmät puutteet ovat Kuopion keskusta-alueella sekä Vuorela-Toivalan alueella. Hyvinvointialue on tehnyt toimenpiteitä ongelmien poistamiseksi, mutta toimenpiteiden kaikkia vaikutuksia ei vielä voi arvioida vuoden 2023 toteuman perusteella. Pelastusryhmän aloittama tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on nopeutunut vuonna 2023 edellisten vuosien aikoihin verrattuna huomattavasti. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on sitä vastoin kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna huomattavasti.

2.2.2 Pelastustoiminnan valmius ja suorituskyky

2.2.2.1 Tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

Rakennuspalot voivat edellyttää savusukellusvalmiutta. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

---

⁶ Korjausmääräys pelastustoimen palvelutason huomattavista epäkohdista Vuorelassa, Toivalassa ja Sorsasalossa. ISAVI/2406/2021

⁷ Korjausmääräys pelastustoimen palvelutason huomattavista epäkohdista Kuopion keskusta-alueella. ISAVI/9004/2023

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Rakennuspalojen edellyttämä suorituskyky on huomioitu Pohjois-Savon pelastuslaitoksen koko toiminnan suunnittelussa paloasemien sijoituksesta lähtien. Lisäksi henkilöstö, henkilöstön osaaminen sekä kalusto kokonaisuudessaan on mitoitettu rakennuspaloja koskevan riskinarvioon perustuen riittäväksi. Pelastuslaitoksella on alueellaan 32 pelastusasemaa, joista vuonna 2023 kymmenellä ei ole voitu aloittaa savusukellusta lainkaan vähäisen savusukeltajamäärän vuoksi (pelastussukelluskelpoisia savusukeltajia alle neljä), ennen vahvuuden täydentymistä. Näissä kunnissa riittävä savusukellusresurssi toteutuu vastesuunnittelun ja lisähälytysten keinoin, siten että savusukeltamisen suorituskyky täydentyy päivystäviltä paloasemilta.

Pelastuslaitos on ottanut vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä käyttöönsä, ja erityisesti niillä pelastusasemilla, joilla savusukeltajien määrä ei ole riittävä savusukelluksen aloittamiseen tai savusukeltajien vähäinen määrä tuottaa haasteita savusukelluksen jatkuvuudelle, pyritään vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä lisäämään. Lisäksi vastesuunnitteluun avulla naapuripelastusasemat liitetään rakennuspalojen välittömään vasteeseen etupainotteisesti.

Pelastuslaitoksella on tarpeen pyrkiä mahdollistamaan kattava ja osaava savusukellusvalmiudet omaava henkilöstö alueellaan. Lisäksi on tarpeellista selvittää ja kehittää edelleen vaihtoehtoisten sammutusmenetelmien ja sammutteiden käyttöönottamista savusukellustoimintaa tukevana ja täydentävänä tai korvaavana toimintamuotona, kehittää vastesuunnittelua ja tilanne- ja johtokeskustoimintaa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos kuuluu osana Itä-Suomen laitosten metsäpalamoduulia, jolla on valmius lähteä kotimaan ja ulkomaiden maastopalojen sammutustehtäville. Pohjois-Savon alueelle muodostelmaan kuuluu neljä vesihuoltoperäkärä kalustoineen. Vesihuoltoperäkäräjen varustelua jatketaan ja käräyt hajasijoitetaan pelastuslaitoksen alueelle vuoden 2024 aikana.

Pelastuslaitos ylläpitää sammutusvesihuollon kannalta riittäviä kalusto- ja henkilöstöresursseja koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Vesihuoltoon tarvittavaa kalustoa hankitaan investointisuunnitelman mukaisesti toimialueittain siten, että jokaisella alueella on riittävä perussuorituskyky maastopaloihin.

Pelastuslaitoksen maastopalojen edellyttämä suorituskyky on riittävä ja alueellisesti sekä kansallisesti tarkasteltuna hyvällä tasolla. Maastopalojen suorituskykyä koskevaan sammutusvesihuoltoon sisältyvien, ja erityisesti suuria vedensiirtotarpeita koskevien suurteho tms. pumppauskaluston, letkukaluston sekä muun siirtokaluston sisällön ja erilaisten toimintamuotojen suunnittelua on tarpeen jatkaa.

Ajoneuvo - ja polttoainevarastojen sammutustoimintaan liittyen pelastuslaitos on kiinnittänyt huomiota vaahtosammutuskaluston ja vaahtosammutusta koskevan suorituskyvyn kehittämiseen. Sähkö- ja muiden ajoneuvojen ja

polttoainevarastojen sammutustoiminnan ja suorituskyvyn kehittäminen edellyttää pelastuslaitokselta edelleen kehittämistoimenpiteitä.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tulipaloihin liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Savusukellusvalmiudet omaavan henkilöstön määrässä ja laadussa on jatkossa varmistamistarpeita. Savusukellusta täydentävien menetelmien kalustossa ja henkilöstön osaamisessa on edelleen kehittämistarvetta. Sammutusvesihuollon kannalta riittävässä kalusto- ja henkilöstöresursseissa on edelleen kehittämistarvetta koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Sähkö- ja muiden ajoneuvojen ja polttoainevarastojen sammutustoiminnan ja suorituskyvyn kehittäminen edellyttää pelastuslaitokselta edelleen kehittämistoimenpiteitä.

2.2.2.2 CBRNE-onnettomuuksien suorituskyky

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen jokaisella 24/7-miehitetyllä pelastusasemalla on perusvalmius välittömän kemikaalitorjunnan aloittamiseen sekä tavanomaisten kemikaalionnettomuustilanteiden suorittamiseen. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien tiedustelua ja alkuvaiheen torjuntaa varten tarkoitettua kalustoa on sijoitettu kaikille pelastusasemille. Erikoiskalustoa on keskitetty erityisvalmius -pelastusasemille keskuskuntiin. Siilinjärven pelastusasemaa on kehitetty ja tavoitteellisesti kehitetään edelleen erityisesti kemikaalitorjuntaan erikoistuvaksi asemaksi.

Kemikaalisukellusvalmiutta ja CBRNE-onnettomuuksien valmiutta on pääosin pystytty ylläpitämään palvelu-tasopäätöksen mukaisesti. Resursseja toiminnan kehittämiseen ei ole kuitenkaan ollut. Toiminnan painopiste on keskittynyt nykyisen minimivalmiuden ylläpitoon.

Pelastuslaitoksella on tarpeen laatia/laadinnassa vaarallisten aineiden torjunta- sekä tarvesuunnitelman, jossa kuvataan toiminnan järjestelyt ja tulevat

kalustohankinnat koko maakunnan alueella. Suunnitelmat tukevat koko alueen palvelutarpeen päivittämistä ja siihen reagointia.

Lisäksi laaditaan suunnitelma CBRNE-onnettomuuksiin varautumiseen kansallisen CBRNE-strategian pohjalta. Siilinjärven erityisvalmius -pelastusasemalle keskitetään vaarallisten aineiden torjunnan erikoiskalustoa, jossa on erityisesti huomioitu alueen teollisuuden vaaralliset aineet ja niiden vaatimukset.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

CBRNE-onnettomuuksiin liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Toiminnan suunnittelussa, erikoiskaluston keskittämisessä sekä muussa CBRNE-onnettomuusvalmiuksissa on kuitenkin edelleen kehittämistarvetta.

2.2.2.3 Vesipelastamisen suorituskyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Kaikilla 24/7 päivystävillä pelastusasemilla pidetään yllä pintapelastusvalmiutta. Pienillä pelastusasemilla valmiutta ylläpidetään, mikäli niillä on riittävästi toiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä. Jatkuvaa I-tason vesisukellusvalmiutta pidetään yllä Kuopion Neulamäen pelastusasemalla. Lisäksi Varkauden pelastusasemalla on vesisukelluskalustoa sekä sukeltajia. Varkauden vesisukellusvalmius on muu vesisukellusvalmius.

Vesipelastustehtäviin hälytetään nopeimmin kohteen saavuttavan pelastusaseman pelastusyksikkö ja muu tarvittava kalusto sekä vesisukellusyksikkö Kuopion Neulamäen pelastusasemalta alle tunnin ajomatkan päähän tapahtuviin vesipelastustehtäviin. Lisäksi vesipelastustehtäville hälytetään järvipelastusseura, mikäli tehtävä on järvipelastusseuran toiminta-alueella.

Venetoiminnan harjoittelu jää vuosittain tarpeettoman vähäiseksi heikkojen resurssien ja nykymallisen, pelkästään työvuorosta tapahtuvan harjoittelun vuoksi. Kelirikko-alus (hydrokopteri), joka palvelee koko maakuntaa, on sijoitettuna Kuopion kantakaupunkiin ja on käyttöikänsä päässä. Varkauteen on hankittu pienempi hydrokopteri vuonna 2024, ja investointisuunnitelmassa on vastaavan laitteen hankinta myös Iisalmeen.

Vesipelastuksen suorituskykyä ja resursseja on pääosin pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Vesipelastuksen palvelu on pääosin toteutunut, mutta palvelun kehittämiseen ei olla saatu varattua resurssia suunnitellusti. Tavoitteena on jatkossakin vesipelastustoiminnan kehittäminen, toiminnallisesti esimerkiksi harjoittelun tehostamista mahdollistamalla.

Lisäksi tavoitteena on osallistua aktiivisesti kansallisen vesipelastustoiminnan koulutukseen ja kehittämishankkeisiin. Kansalliseen toimintaan osallistumalla voidaan parantaa vesipelastustoiminnan yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Tarpeena on myös tarjota pelastajille mahdollisuus jatko koulututtua sekä sisäisen koulutuksen kehittäminen, joilla varmistetaan sukeltajaresurssien ja alusten kuljettajien sekä kansihenkilöstön riittävyys. Pelastuslaitos on toteuttamassa yhteistä vesipelastuskurssia Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen kanssa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Vesipelastamiseen liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Toiminnassa on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita, erityisesti venetoiminnan harjoittelussa.

2.2.2.4 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan suorituskyky

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on toistaiseksi voimassa oleva ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Viimeinen päivitys on vuodelta 2022. Ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja pelastusasemat varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksessa on tehty/tehdään toimenpiteitä torjuntataso B:n saavuttamiseksi.

Ympäristövahinkojen torjunnan suorituskykyä kehitetään jatkossa erityisesti kemikaalitorjuntavälineiden osalta, osana kemikaalisukellus- ja CBRNE-onnettomuuksien torjuntavalmiuden kehittämisen kokonaisuutta. Ympäristövahinkojen erityisesti öljyntorjuntaan käytettävää aluskalustoa pyritään uusimaan investointisuunnitelman mukaisesti vuosina 2024–2028.

Kehittämistarpeena on päivittää Pohjois-Savon ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma ja sisällyttää siihen kehityssuunnitelma sekä torjuntavalmiuden itsearviointi, seuraavan vuoden kehittämiskohteet huomioiden.

Tulevaisuuden palvelutarpeena on ylläpitää vähintään nykyistä ympäristötorjunnan valmiutta alueella sekä kehittää valmiutta toimintaympäristön tarpeiden mukaisesti. Tarpeena on myös kehittää ympäristövahinkojen torjunnan terveyst- ja turvallisuussuunnittelua sekä taloushallinnon suunnittelua torjuntatason B:n saavuttamiseksi

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston vuonna 2022 toteuttaman arvioinnin mukaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta⁸. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät kuitenkaan ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna. Toiminnassa on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita, erityisesti suunnitelmien ajantasaisuudessa. Suunnitellut investoinnit ovat tarpeellisia suorituskyvyn ylläpitämiseksi.

2.2.2.5 Korkealta pelastamisen suorituskyky

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Korkealta pelastamisen valmiudet perustuvat paikallisen riskianalyysin yhteydessä tehtyyn kohdekartoitukseen. Kohdekartoituksessa on selvitetty korkealta pelastamisen tarpeet mm. luontomatkailu- ja teollisuuskohteissa. Lisäksi tunnistettuja kohteita ovat tietoliikennemastot, torninosturit ja kaivot. Käytössä oleva kalusto ja osaaminen on mitoitettu näille kohteille. Korkealta pelastamisen osaamista ylläpidetään päätoimisille pelastajille vuotuisilla harjoituksilla ja riskikohteiden vaatimilla erikoiskoulutuksilla. Savusukelluskoulutuksen yhteydessä ylläpidetään kykyä työskentelyyn palavan rakennuksen katolla.

Pelastuslaitoksella on käytössä kolme nostolava-autoa, jotka on sijoitettu erityisvalmius pelastusasemille. Nostolava-autoja käytetään pelastustoimintatehtäviin pelastuslaitoksen koko toiminta-alueella. Lisäksi pelastuslaitoksella on käytössään yksi koura-auto, joka myös käytetään hälytysvastesuunnittelun mukaisesti koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

---

⁸ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn suorituskykyä ja resursseja on pääosin pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Palvelun kehittämiseen ei olla kuitenkaan saatu sitoutettua resurssia. Toteutumassa on keskitytty minimitason ylläpitoon alueella.

Kehittämistarpeena on ylläpitää vähintään nykyistä osaamista ja valmiutta saattaa loppuun kaluston järjestäminen uusien PVAT-ohjeiden mukaiseksi. Tarpeena on kehittää sisäistä koulutusta uuden kaluston käytön edellytysten mukaiseksi.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Korkealta pelastamiseen liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Toiminnassa on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita, erityisesti sisäisen koulutuksen ja kaluston järjestämisen osalta.

2.2.2.6 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos on päivittänyt alueelleen sammutusvesisuunnitelman yhteistyössä kuntien ja vesihuoltolaitosten kanssa vuonna 2022.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen vesihuoltoresurssien kartoituksen yhteydessä on tehty mallinnukset vesihuollon järjestämisestä eri toimialueille riskiluokittain (I-IV). Mallinuksien perusteella vesihuolto pääosin mahdollista järjestää riittävällä tasolla I- ja II-riskiluokan alueilla, mutta riskiluokissa III-IV vesihuollon järjestämisessä on haasteita pitkien etäisyyksien, vesiasemaverkoston puuttumisen ja luonnonvesilähteiden käytettävyyden vuoksi.

Sammutusvesisuunnitelmaa ja sen sisältöön perustuvaa toimintaa on pääosin pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla.

Pohjois-Savon pelastuslaitokselle on hankittu neljä vesihuoltoeräkäräryä kalustoineen, osana Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten maastopalomuodostelman hankintoja. Vesihuoltoeräkäräryjen varustelua jatketaan ja käräryt hajasijoitetaan pelastuslaitoksen alueelle vuoden 2024 aikana. Näiden avulla saadaan parannettua sammutusvesihuollon järjestelyitä koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on kehittämistarpeena harva-alueiden luonnonvesilähteiden kartoittaminen. Pelastustoiminnan johtajien ja miehistön osaamista vesihuollon järjestämisessä kehitetään.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sammutusveden saamiseen liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Toiminnassa on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita, erityisesti luonnonvesilähteiden kartoituksen sekä pelastustoiminnan henkilöstön osaamisen osalta.

2.2.2.7 Muiden paikallisten riskien edellyttämät suorituskyvyt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Merkittäviä paikallisia riskejä koskevia erillisiä laajempia suunnitelmia ei ole tällä hetkellä laadittu UPS-kohteita ja mm. suurta ilmaliiikenneonnettomuutta lukuun ottamatta. UPS ja muiden erityiskohdetarkastelun lisäksi alueellisia tarpeita laajempien suunnitelmien suhteen ei ole toistaiseksi ilmennyt.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Muihin paikallisiin riskeihin liittyvässä suorituskyvyssä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita.

2.2.2.8 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on ollut tavoitteena muodostaa organisaatiomalli sekä koko laitoksen kattava koulutusohjelma osaamisen ylläpidon suunnittelua, toteuttamista sekä valvomista tukevaksi. Tätä tarkoitusta varten pelastuslaitoksella on merkittävä tarve saada päätoiminen henkilö, joka koordinoisi koko pelastuslaitoksen henkilöstön koulutuksen kokonaisuutta.

Pelastuslaitoksen henkilöstön osaamisen ylläpidon ja kehittämisen tarpeet ovat muuttuneet uusien 24/7 paloasemien muodostamisen sekä uusien rekrytointien myötä. Pelastusasemien puitteet eivät yksin mahdollista riittäviä harjoittelumahdollisuuksia osaamisvaatimusten ylläpitämiseksi. Ongelmana on myös suorittaa välttämättömiä ja säädosperusteisia harjoituksia normaalin työajan puitteissa. Erityisiä haasteita on esimerkiksi toteutuneissa venetoiminnan harjoittelumahdollisuuksissa.

Henkilöstön koulutusten ja harjoittelun seuranta, hallinnointi ja kehittäminen on jäänyt heikolle tasolle. Resurssipuutteen vuoksi kokonaisuuden hallintaa ei olla kyetty tekemään vaaditulla tasolla ja poikkeamia on päässyt muodostumaan. Tällä hetkellä organisoitu toimiva ja koko laitosta kattava yhtenäinen koulutusjärjestelmä sisäisen ja ulkoisen koulutuksen hallinnoimiseksi ei ole toteutunut.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen kriittisenä kehittämistarpeena on järjestää resurssi, joka kykenee päätoimisesti vastaamaan, hallinnoimaan ja ylläpitämään koko pelastuslaitoksen henkilöstön koulutusten ja harjoittelun kokonaisuutta. Tämä resurssi on erittäin tarpeellinen henkilöstövoimavarojen näkökulmasta.

Kokonaisuuteen liittyen on tarpeen laatia koulutustoiminnan ohje ohjaamaan osaamisen hallintaa. Ohje on edellytys koulutustoiminnan ja osaamisen hallinnan pitkäjänteiselle kehittämiselle sekä koko henkilöstön osallistamiselle toimintaan.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on ollut rekrytointivaikeuksia pienille paikkakunnille. Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen kriittisenä kehittämistarpeena on järjestää resurssi, joka kykenee päätoimisesti vastaamaan, hallinnoimaan ja ylläpitämään koko pelastuslaitoksen henkilöstön koulutusten ja harjoittelun kokonaisuutta.

2.2.2.9 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on käytössään 39 sammutus- tai säiliösammutusautoa, 26 säiliöautoa, 3 korkealta pelastamiseen tarkoitettua ajoneuvoa, 3 johtamiseen varusteltua ajoneuvoa, 2 vesipelastusautoa, 1 kemikaalisukellusauto, 28 miehistönkuljetusautoa, 28 henkilöautoa, 45 venettä tai alusta, 20 moottorikelkkaa tai mönkijää, 132 perävaunua. Lisäksi varakäyttöön on yksi sammutusauto ja yksi johtamiseen varustettu auto. Kaluston keski-ikä on noin 17 vuotta. Ajoneuvokaluston lisäksi pelastuslaitoksella on paljon muuta pienempää kalustoa.

Kaluston elinkaaren hallinta on merkittävässä roolissa ja vaatii osaavaa työvoimaa asian kehittämiseen. Pelastuslaitoksen aluskaluston uusimisessa on tarpeen huomioida alusten miehistölle asettamat pätevyysvaatimukset ja jatkossa pyritään hankkimaan aluksia, joiden kuljettajien pätevyysvaatimukset ovat vähäisemmät.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kalustovoimavarojen ylläpitäminen riittävällä tasolla edellyttää jatkuvia investointeja ja elinkaaren hallinnan kehittämistä.

2.2.2.10 Paloasemat ja muut kiinteistöt

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on käytössään yhteensä 32 pelastusasemarakennusta sekä sopimuspalokunnilla 7 toimitilaa. Pelastuslaitos toimii kaikissa pelastusasemarakennuksissa vuokralaisena ja pääasiallisesti kiinteistöt omistavat kunnat. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on Palomuseo Neulamäen pelastusasemalla.

Tulevaisuuden tarpeena on

- tehdä loppuun jo aloitettu palvelutuotannon tarpeiden mukainen tarveselvitys toimitiloista
- Käytössä oleville pelastusasemarakennuksille laaditaan pitkän tähtäimen suunnitelma (PTS) huolto- ja korjaustoimenpiteistä.
- Laatia rakennuttamissuunnitelma. Pelastusasemien uudisrakentamisen pitkän tähtäimen rakennuttamissuunnitelma ulotetaan vuoteen 2035 saakka
- Pelastusasemien vuokrasopimusten uusiminen tarvittavilta osin

Mahdollisiin toimitilamuutoksiin tulee osoittaa riittävät taloudelliset resurssit.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kiinteistövoimavaroista on käynnissä lyhyen ja pitkän tähtäimen suunnittelutyö. Mahdolliset toimitilamuutokset tulevat vaatimaan riittäviä taloudellisia resursseja.

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Johtamisvalmius muodostuu neljästä tasosta ja eri kokoisista muodostelmista, joita ovat pelastusyhtymän-, pelastuskomppanian-, pelastusjoukkueen- pelastusryhmän kokoisen muodostelman johtajatasot. Johtamisvalmiutta voidaan tarvittaessa kohottaa eri turvallisuustilanteissa valmiuden säätelyn parametrien mukaisesti.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on valmius perustaa johto- ja tilannekeskustoiminta häiriötilanteiden ja laajojen onnettomuustilanteiden

johtamista ja johtamisen tukemista varten kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoimen johtajan tukena toimii Itä-Suomen tilannekeskus (ISTIKE).

Pelastustoiminnan johtamisen suorituskykyä alueella on pääosin pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Osaavan henkilöstön saatavuudessa on kuitenkin havaittu haasteita. Palvelun kehittämistä ei ole pystytty tuottamaan suunnitellusti rajallisten resurssien takia. Toteutumassa on keskitytty minimitason ylläpitoon alueella.

Pelastustoimen johtamisjärjestelmää koskevana toiminnallisena muutoksena on tulossa pelastustoimen johtamisjärjestelmä uudistus koskien pelastustoimen alueellisia tilanne- ja johtokeskustoimintoja sekä muita pelastustoiminnan alueellisen johtamisen edellytyksenä olevia erityisvalmiuksia. Uudistuksen yhteydessä vastuu näistä asioista tulee Pohjois-Savon pelastuslaitokselle.

Pelastuslaitoksen keskisuurille (24/7) asemille ei ole perustettu alipäällystövirkoja, joiden tehtävänä olisi huolehtia päivittäisten ryhmätason tehtävien johtamisesta ja lähijohtamisesta asemapalveluksessa. Alipäällystökoulutettujen saatavuus virkoihin on tällä hetkellä haasteellista, jonka vuoksi tehtäviin ei ole saatavilla riittävästi kelpoisuusehdot täyttäviä viranhaltijoita.

Pelastuslaitoksella on tarpeen kehittää pelastusryhmätason tehtävien johtamista ja pelastusasemien lähijohtamista perustamalla perusvalmius pelastusasemilla oleviin työvuoroihin vanhemman pelastajan virat vuoden 2024 aikana.

Johtamisohje on tarpeen ylläpitää ja tarvittaessa päivittää aktiivisesti.

Pelastustoiminnan johtamiseen osallistuvan päällystö- ja alipäällystökoulutetun henkilöstön rekrytointia ja työn houkuttelevuutta on tarpeen kehittää niin, että avoimina olleisiin virkoihin saadaan riittävästi kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita. Rekrytoinnin onnistuminen on kriittinen tekijä myös päivittäisen lähijohtamisen kannalta erityisesti pienillä ja perusvalmius pelastusasemilla, joissa palomestari toimii päätoimisen ja sopimushenkilöstön lähiesihenkilönä.

Osana johtamiskokonaisuutta on tarpeen kehittää pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää osaamisen kartoitusta sekä määritellä pelastusmuodostelmien johtamistasojen osaamisvaatimukset. Pelastusjoukkueen ja -komppanian johtamista kehitetään hajautetun esikuntatyöskentelyn periaatteiden mukaisesti. Tiloja ja etäjohtamisen mahdollisuuksia kehitetään samassa yhteydessä.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Palveluiden tarve on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen tiedossa. Pelastustoiminnan johtamisen suorituskykyä alueella on pääosin pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Osaavan henkilöstön saatavuudessa on kuitenkin havaittu haasteita. Palvelun kehittämistä ei ole pystytty tuottamaan suunnitellusti rajallisten resurssien takia.

Kehittämistarpeet

- alueellisia tilanne- ja johtokeskustoimintoja sekä muita pelastustoiminnan alueellisen johtamisen edellytyksenä olevia erityisvalmiuksia koskeva uudistus
- Johtamisohjeen päivitys
- Alipääallystökoulutettujen varmistaminen keskisuurille 24/7 asemille
- Perusvalmius -pelastusasemilla oleviin työvuoroihin vanhemman pelastajan virat
- Pääallystö- ja alipääallystökoulutetun henkilöstön rekrytoinnin ja työn houkuttelevuuden kehittäminen
- Pelastustoiminnan johtamiseen liittyvän osaamisen kartoituksen kehittäminen
- Pelastusmuodostelmien johtamistasojen osaamisvaatimusten määrittely
- Pelastusjoukkueen ja -komppanian johtamisen kehittäminen hajautetun esikuntatyöskentelyn periaatteiden mukaisesti.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa (ISTIKE), jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos.

Pohjois-Savon pelastuslaitos ei tuota tällä hetkellä muita palveluita yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden ja/tai pelastuslaitoksien kanssa.

Tulevaisuuden tarpeena on edelleen kehittää hyvinvointialueiden pelastuslaitosten välistä yhteistyötä tunnistettujen tarpeiden mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos. Toiminta perustuu sopimukseen ja osapuolet seuraavat sopimuksen toteutumista.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Virka-apua on kyetty antamaan palvelutasopäätökseen kirjatulla tasolla. Palvelun kehittämiseen ei olla kuitenkaan kyetty varaamaan resurssia.

Pelastuslaitoksen sisäistä virka-apumenettelyä on edelleen tarpeen kehittää niin, että pelastusviranomaisen toimesta annettava ja omaan toimialaan soveltuvaa virka-apua voidaan antaa virka-apua pyytävän valtion ja kunnan viranomaisten ja laitoksen tarpeiden mukaisesti.

Virka-avun maksullisuutta ja muita periaatteita sekä käytäntöjä koskeva ohjeistus on tarpeen päivittää nykytilannetta vastaaviksi.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Virka-apua on kyetty antamaan palvelutasopäätökseen kirjatulla tasolla. Palvelun kehittämiseen ei olla kuitenkaan kyetty varaamaan resurssia. Virka-avun maksullisuutta ja muita periaatteita sekä käytäntöjä koskeva ohjeistus on tarpeen päivittää nykytilannetta vastaaviksi.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitos toimii osana Itä-Suomen pelastuslaitosten perustamaa maastopalomuodostelmaa (GFFF-V). Muodostelma sertifioidaan osaksi EU:n pelastuspalvelumekanismia vuoden 2024 aikana, jonka jälkeen muodostelma on sitoutunut osallistumaan kansainväliseen pelastustoimintaan vuoteen 2031 asti.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut yhteistyössä Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon pelastuslaitosten kanssa ohjeistuksen HNS-toimintaan (Host Nation Support). Ohjeessa kuvataan periaatteet kansainvälisen avun vastaanottamiseen.

Pelastuslaitoksen henkilöstöä on lisäksi mukana RescEU:n CBRN varastointihankkeessa ja siihen liittyvässä asiantuntijapoolissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on tarpeen kehittää edelleen valmiuksia osallistua kansainväliseen pelastustoimintaan ja HNS-toiminnan käynnistämiseen. HNS-toiminnan kehittäminen tukee pelastustoimintaa myös tilanteissa, joissa apua pyydetään muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten alueilta laajoihin ja pitkäkestoiisiin onnettomuustilanteisiin. Pelastuslaitos kehittää valmiuksiaan ottaa apua vastaan muilta pelastuslaitoksilta sekä kansainvälisiltä muodostelmilta vuosien 2024–2025 aikana.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimi on osallistunut aktiivisesti kansainvälisen avun antamiseen EU-pelastuspalvelumekanismin kautta. Kansainvälisen avun vastaanottamisen järjestelyitä kehitetään.

2.7 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

2.7.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Varsinaista hälytysohjetta pelastuslaitokselle ei ole laadittu. Pelastuslaitos ylläpitää vasteita ja laatii vastemallit ERICA-tietojärjestelmään. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on merkittävä kehittämistarve suorittaa aloitettu hälytysohjeen laadinta loppuun ja mahdollistaa ohjeen ajantasainen ylläpito jatkossa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on merkittävä kehittämistarve suorittaa aloitettu hälytysohjeen laadinta loppuun ja mahdollistaa ohjeen ajantasainen ylläpito jatkossa.

2.7.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitosten välinen yhteistyö Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun ja Etelä-Karjalan pelastuslaitosten kanssa on käytännössä testattua ja sujuvaa.

Yhteistyöalueen pelastuslaitosten välistä avunantoa koskevan suunnittelun ja sopimuksen laadinnan yhteydessä huomioidaan pelastustoiminnan lisäksi myös väestönsuojelu ja poikkeusolojen tehtävissä esille nousseet tarpeet.

Pelastustoimintaan sisältyvien suorituskykyjen muodostumista, toiminnan suunnittelua ja koordinoitua yhteistyöalueella on tarpeen kehitettävä kiinteänä osana tilannekeskustoiminnan kokonaisuutta.

Itä-Suomen yhteistyöalueen ja Pohjois-Savon pelastuslaitokselle muodostuvat veloitteet huomioidaan ja yhteensovitetään pelastuslaitosten välisessä yhteistyössä, jota toteutetaan avoimessa vuorovaikutuksessa ja tasavertaisessa kumppanuudessa yhdessä muiden Itä-Suomen pelastuslaitosten kesken.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitosten välinen yhteistyö Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun ja Etelä-Karjalan pelastuslaitosten kanssa on käytännössä testattua ja sujuvaa.

Yhteistyöalueen johto- ja tilannekeskusuudistuksen myötä keskinäisen avunannon suunnitelmat kehittyvät vielä nykyisestä. Yhteistoimintasopimus on päivitetty vuonna 2024.

2.7.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat

velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos ei ole laatinut erillisiä yhteistyösuunnitelmia pelastustoiminnan osalta. Pelastuslaitos edistää omalta osaltaan eri verkostoissa toteutettavan sidosryhmäyhteistyön muodostumista siten, että yhteiskunnan eri toimijoiden suorituskyvyt ja resurssit muodostavat yhteensopivan ja kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Tätä yhteistyötä on tarpeen jatkaa.

Suunnittelutyön yhteydessä havaittujen ja tunnistettujen tarpeiden mukaisesti laaditaan tarvittaessa erillisiä sopimuksia.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Vaikka erillisiä yhteistyösuunnitelmia ei ole, yhteistyössä ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita.

2.7.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on laatinut erillisiä suunnitelmia paikallisten onnettomuusuhkien torjuntaan. Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtamissuunnitelma edellyttää päivittämistä mm. lainsäädännön ja toimivaltuuksien osalta. Suunnitelma tulee yhteensovittaa ja laatia soveltuvin osin yhdessä Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien välillä.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitos on laatinut onnettomuusuhkien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevia suunnitelmia. Johtamissuunnitelmassa on päivittämistarve.

2.7.5 Erytystä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos,

kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella on kahdeksan kohdetta, joihin pelastuslaitos on velvollinen laatimaan ulkoisen pelastussuunnitelman (UPS). Jokaiselle kohteelle on määritetty vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on laatia suunnitelma sekä järjestää harjoitukset.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut jokaiseen kohteeseen vaaditun suunnitelman. Itä-Suomen aluehallintovirasto on antanut suunnitelmista lausunnot ja edellyttänyt niihin täydennyksiä. Osa suunnitelmista vaatii päivittämistä ja suunnitelmien sisällöissä on kehitettävää. Pelastuslaitos on tunnistanut tarpeen laatia suunnitelmille yhtenäisen mallin, jonka avulla suunnitelmien sisältö saadaan paremmin yhtenäistettyä ja laadullisesti vastaamaan asetettuja tavoitteita.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pohjois-Savon pelastuslaitos on laatinut erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat ja järjestänyt tarvittavat harjoitukset. Osa suunnitelmista vaatii päivittämistä ja suunnitelmien sisällöissä on kehitettävää. Myös suunnitelmien laatimisen ja harjoitusten järjestämisen prosessissa on kehittämistarvetta.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta sekä pelastustoiminnan suunnitelmista:

Väestön varoittamisen tarpeet on selvitetty. Tarpeeseen vastaaminen täysimääräisesti edellyttäisi väestöhälyttimien sijoittamis- ja kehittämissuunnitelman laatimista sekä jatkuvaa investointeja edellyttävää kehittämistä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa on pitkäkestoisia puutteita viidessä riskiruudussa. Merkittävimmät puutteet ovat Kuopion keskusta-alueella sekä Vuorela-Toivalan alueella. Hyvinvointialue on tehnyt toimenpiteitä ongelmien poistamiseksi, mutta toimenpiteiden kaikkia vaikutuksia ei vielä voi arvioida vuoden 2023 toteuman avulla. Pelastusryhmän aloittama tehokkaan pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on nopeutunut vuonna 2023 edellisten vuosien aikoihin verrattuna huomattavasti. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika on sitä vastoin kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna huomattavasti.

Pelastustoiminnan suorituskykykohtaisissa tarkasteluissa ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita. Toiminnassa on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita.

Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen kriittisenä kehittämistarpeena on järjestää resurssi, joka kykenee päätoimisesti vastaamaan, hallinnoimaan ja ylläpitämään koko pelastuslaitoksen henkilöstön koulutusten ja harjoittelun kokonaisuutta. Kalustovoimavarojen ylläpitäminen riittävällä tasolla edellyttää jatkuvia investointeja ja elinkaaren hallinnan kehittämistä.

Pelastustoiminnan johtamisen suorituskykyä alueella on pääosin pystytty ylläpitämään palvelutasopäätöksen edellyttämällä tasolla. Johtamistoiminnassa on kuitenkin havaittu kehittämistarvetta.

Pelastustoiminnan suunnitelmat ovat pääosin ajan tasalla, joissakin on päivittämistarvetta. Yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen perustaminen aiheuttaa suunnitelmiin lisää päivitys- ja yhteensovittamistarvetta.

3 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

3.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on sopimukset yhteistoiminnasta Järvipelastajien kanssa. Järvipelastajat on liitetty pelastustoimen hälytysvasteisiin, joten he saavat automattisesti hälytykset purjehduskaudella tiettyihin vesistötehtäviin.

Pelastuslaitoksella on lisäksi sopimuksia eri järjestöjen kanssa pelastustoiminnan tukitoimintoihin osallistumisesta. Tällaisia ovat mm. palokuntanaisten kanssa tehty muonitus sopimus sekä sopimus Vapepan kanssa.

Tulevina tarpeina nähdään vapaaehtoistoiminnan ylläpito ja toimintasuunnitelmaan perustuvan toiminnan kehittäminen sekä samalla vapaaehtoisjärjestöjen muodostumisen edistäminen Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitos käyttää vapaaehtoisia pelastustoimen palveluiden tuottamisessa sopimuksien mukaan.

3.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä

kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sopimushenkilöstön määrä on laskenut viime vuosina. Sopimushenkilöstön määrän ylläpitämiseksi maakunnan eri pelastusasemilla järjestetään aktiivista toimintaa. Lisäksi usealla pelastusasemalla on pelastustoimen nuoriso-osastot. Sivutoimisen (työsopimussuhteinen) henkilöstön määrä vuonna 2023 on ollut n. 400 henkilöä.

Vuoden 2022 lopulla seitsemän pelastusasemaa muutettiin ympärivuorokautisesti (24/7) miehitetyksi asemiksi. Näille asemille perustettiin yhteensä 57 uutta pelastajan virkaa. Muilta kuntataajamien pieniltä pelastusasemilta päätoimiset miehistöviranhaltijat siirtyivät keskisuurille asemille ja pienet asemat jäivät ilman päätoimista paikalla olevaa viranhaltijaa eli ns. asemavastaavaa.

Tämä muutos aiheutti haasteita pienten asemien arjen pyörittämiseen. Pienten asemien kalustonhuollot ja sopimushenkilöstön koulutukset hoidetaan pääasiallisesti keskisuurten asemien henkilöstön toimesta.

Pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa on pyritty edistämään palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen resursointi, ei kuitenkaan ole mahdollistanut toiminnan suunnitelmallista kehittämistä. Kehittämistarpeena on laatia toimintasuunnitelma vapaaehtoistoiminnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Toimintasuunnitelmaan on tavoitteena sisällyttää esimerkiksi nuorisopalokuntatoiminnan tukemisen ylläpidon asioita ja toimenpiteitä.

Sopimushenkilöstön määrän muutoksia on tarpeen seurata asemittain ja selvittää syyt määrän muutoksille, esimerkiksi mahdolliset varallaolojärjestelmän muutosten vaikutukset sopimushenkilöstön määrään.

Pelastuslaitos teki palvelutasopäätöstä koskevan valmistelun yhteydessä päätöksen, että pienille pelastusasemille perustetaan vanhempi pelastaja, asemavastaava virkoja. Edellä mainittujen pelastajien ensisijaisena tavoitteena on tukea pelastuslaitoksen toimenpidepalkkaista ja sopimuspalokuntien henkilökuntaa, kouluttaa heitä ja toimia yhdistävänä linkkinä myös kuntalaisten, kunnan ja elinkeinoelämän edustajiin lähipalveluperiaatteiden mukaisella tavalla.

Pelastuslaitoksen vakituisen henkilöstön riittävä resursointi on tarpeellista sopimuspalokuntatoiminnan tukemiseksi. Näin kyettäisiin esimerkiksi nimeämään jokaiselle pelastusasemalle vastuhenkilö sopimuspalokuntatoiminnan kehittämiseen. Tehtävään nimetyille motivoituneelle pelastuslaitoksen työntekijälle on tarpeen mahdollistaa riittävästi työaika ja resursseja vapaaehtoistoiminnan koordinoituun kehittämiseen.

Pelastuslaitos on hakenut sopimuspalokuntatoiminnan kehittämiseen erillistä hankerahoitusta ja päätöstä odotellaan keväällä 2024. Tavoitteena on pyrkiä hankkeen avulla edistämään vapaaehtoistoimintaa ja laatia pitkäntähtäimen

suunnitelma vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi ja liittämiseksi entistä kiinteämmin osaksi pelastuslaitoksen arjen palveluntuotantoa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Palvelutuotannossa on tapahtunut viime vuosina merkittäviä sivutoimiseen työskentelyyn ja vapaaehtoistointaan vaikuttavia muutoksia. Näitä ovat olleet varallaolon väheneminen, uusien 24/7 asemien perustaminen, asemavastaavien määrän väheneminen sekä toimintakykyvaatimusten kiristyminen. Pelastuslaitos on suunnitellut seuraavansa henkilöstön määrän muutoksia pelastusasemittain sekä on suunnitellut muutoksia palvelutuotantoon muutosten vaikutusten kompensoimiseksi.

3.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sopimuspalokuntien henkilöstön terveystarkastuksien järjestäminen on toteutettu palokuntasopimusten ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaisesti. Jatkossa tarpeena on edelleen ylläpitää sopimuspalokuntien henkilöstön terveystarkastuksia ja sisällyttää työhyvinvoinnin edistäminen sopimushenkilöstön osalta osaksi pelastuslaitoksen suunnitelmia. Merkittäviä kehittämistarpeita asiaa koskien ei ole.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Sopimuspalokuntien henkilöstön terveystarkastuksien järjestäminen on toteutettu sopimusten ja suunnitelmien mukaisesti. Merkittäviä kehittämistarpeita asiaa koskien ei ole.

3.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, vastaavien kouluttajien koulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta vastaa Pelastusopisto. Sopimushenkilöstön peruskoulutus koostuu kursseista, joiden toteuttamisesta alueella vastaa pelastuslaitos.

Sopimushenkilöstön viikkoharjoitukset toteutetaan laaditun harjoitussuunnitelman mukaisesti. Koulutukseen liittyy oleellisena osana toimintakyvyn osoittamiseksi pidettävät kuntotestit ja niiden osa-alueita luetaan myös kelpoisuustesteiksi.

Pelastustoimen (sisältäen sivutoimiset ja sopimushenkilöstön) koulutuskokonaisuuden ylläpitoon ja kehittämiseen on tarpeen organisoida ja järjestää pysyvä resurssi. Resurssin avulla koulutuskokonaisuuden hallinta ja laadukkaan koulutuskokonaisuuden tuottaminen on mahdollista.

Koulutustoiminnan kokonaisuutta koskien on tarpeen laatia koulutustoiminnan ohje. Koulutustoiminnanohje on edellytys koulutustoiminnan ja osaamisen hallinnan pitkäjänteiselle kehittämiselle sekä koko henkilöstön osallistamiselle toimintaan.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Koulutuskokonaisuuden ylläpitoon tarvitaan pysyvä resurssi. Koulutustoimintaan on tarpeen laatia erillinen ohje.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Palvelutuotannossa on tapahtunut viime vuosina merkittäviä sivutoimiseen työskentelyyn ja vapaaehtoistoimintaan vaikuttavia muutoksia. Pelastuslaitos on suunnitellut seuraavansa henkilöstön määrän muutoksia pelastusasemittain sekä on suunnitellut muutoksia palvelutuotantoon muutosten vaikutusten kompensoimiseksi.

4 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

4.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten väestönsuojelutilanteisiin varautuminen perustuu normaaliolojen toimintamalleihin. Hyvinvointialueella on käytössä kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan yhteistyössä viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten kanssa.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen tavoitteena on kyetä tuottamaan pelastustoimen lakisääteiset tehtävät kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa häiriöttömästi. Pelastustoimi on varautunut tunnistettuihin häiriöihin, uhkiin ja riskeihin jatkuvuudenhallinnallisilla keinoilla. Uhkien ja riskien tunnistaminen tapahtuu kansallisen ja alueellisen riskiarviotyön ja sodan ajan uhkien arvioinnin kautta.

Hyvinvointialueudistuksen myötä osa väestönsuojelun kokonaisuuteen liittyvistä vastuista on siirtynyt uudelle palveluntuottajalle. Väestönsuojeluun liittyvät suunnitelmat vaativat päivittämistä. Suunnitelmat on päivitettävä ja yhteensovitettava vastaamaan nykyisiä vaatimuksia, tarpeita, sekä hallintorakenteita. Pelastustoimen viranomaisten on huolehdittava niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos on laatinut yhdessä muiden toimijoiden kanssa Pohjois-Savon evakuointisuunnitelman, joka on vuonna 2023 sisäministeriön julkaiseman evakuointien suunnittelu- ja toimen-pano-ohjeen mukainen. Evakuointisuunnitelmaa voidaan käyttää kaikissa evakuointitilanteissa niin normaaliaikana kuin valmiuslain (1552/2011) 121 §:n mukaisissa väestönsiirroissa. Evakuointisuunnitelman kehittämistyötä jatketaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitos päivittää nykyiset varautumis- ja valmiussuunnittelun suunnitelmakokonaisuudet liitteineen ajantasaisiksi ja ajan vaatimukset huomioon ottaviksi, sekä ajantasaisen lainsäädännön täyttäviksi.

Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmat tulee jalkauttaa väestönsuojeluorganisaatiolle ja niiden mukaisia toimia harjoitella.

Nykyinen sodan ajan uhkien suunnittelu on perustunut viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon. Pelastuslaitos laatii sisäministeriön ohjeen mukaisesti sodan ajan uhkien riskiarvio- ja analyysin ja päivittää sen ajantasaisuuden vuosittain tai tarvittaessa.

Pelastuslaitoksella on käytössä sisäministeriön ohjeen mukainen sodan ajan uhkien riskiarvio- ja analyysi, jota päivitetään vuosittain tai tarvittaessa.

Pelastuslaitos on varmistanut päivitettyjen varautumis- ja valmiussuunnitelmakokonaisuuksien, koulutetun henkilöstön ja muiden varautumistoimenpiteiden avulla lakisääteisten väestönsuojelutehtäviensä hoitamisen valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojelun kokonaisuuteen kuuluvat suunnitelmat ovat puutteellisia. Hyvinvointialueen antaman selvityksen mukaan suunnitelmia päivitetään vastaamaan lakisääteistä tasoa.

Suunnittelutehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

4.1.1 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos varaa väestönsuojeluorganisaation tarvitseman henkilöstön, väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön sekä muun tarvittavan henkilöstön väestönsuojelutehtäviä varten. Pohjois-Savon hyvinvointialue tekee koko

hyvinvointialueen henkilöstön henkilövaraukset, mukaan lukien Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilövaraukset. Pelastuslaitos kuitenkin vastaa omasta henkilövaraustarpeesta ja varattavista henkilöistä. Pohjois-Savon pelastuslaitos on varannut henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin henkilövarauksilla puolustusvoimilta ja siviilipalveluskeskukselta. Varattu henkilöstö koostuu pelastuslaitoksen päätoimisesta ja työsopimussuhteisesta henkilöstöstä sekä tehtäviin koulutetuista reserviläisistä. Henkilövaraukset päivitetään säännöllisesti vuosittain tai tarpeen mukaan vastaamaan henkilöstötilannetta ja väestönsuojelutehtävien tarpeita.

Hyvinvointialueella ei ole sodan ajan uhka-arvioon perustuvaa väestönsuojelusuunnitelmaa ja -organisaatiota. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on suunniteltava koko konsernin kattava väestönsuojeluorganisaatio, jonka osana pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio toimii. Sodan ajan uhka-arvio luo pohjan suunnittelumitoitukselle, jonka perusteella varataan riittävä määrä henkilöstöä, kalustoa ja tiloja lakisääteisten toimintojensa toteuttamiseksi.

Pelastuslaitoksen nykyinen sodan ajan uhkien suunnittelu on perustunut viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon ja paikallispuolustusharjoituksiin osallistumiseen. Pelastuslaitos laatii sisäministeriön ohjeen mukaisesti sodan ajan uhkien riskiarvio- ja analyysin ja päivittää sen ajantasaisuuden vuosittain tai tarpeen mukaan.

Hyvinvointialuekonserni varmistaa sodan ajan uhka-arvioon perustuvalla väestönsuojelusuunnitelmalla ja -organisaatiolla kykynsä hoitaa lakisääteiset väestönsuojelutehtävänsä valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Tarvittavia henkilövarauksia on tehty ja henkilövarausten prosessi on suunniteltu. Kalusto- ja tilavarausten osalta on vielä kehitettävää.

4.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Varautumiseen ja väestönsuojeluun sisältyvien tehtävien ja suunnitelmien sisältöjen yhteensovittamisen osalta pelastustoimen viranomaisille muodostuu erittäin laaja ja monikompleksinen tehtäväkokonaisuus. Pelastustoimen viranomaisen tehtävänä on yhteensovittaa vastuullaan olevien

väestönsuojelutehtävien toiminta ja suunnitelmat sekä valvoa väestönsuojeluvalmiuden ylläpitoa. Väestönsuojeluun liittyvä suunnittelu edellyttää pelastustoimen viranomaisilta laaja-alaista sekä pitkäkestoista suunnitteluyhteistyötä, jota toteutetaan verkosto-maisesti sidosryhmäyhteistyön keinoin eri toimijatahojen kanssa.

Pelastuslaitos toimii aktiivisesti erilaisissa verkostoissa ja tukee varautumisen, valmissuunnittelun sekä väestönsuojeluun sisältyvien suunnitelmien yhteensovittamisen toimenpiteitä kunta, maakunta ja aluetasolla. Pelastuslaitos on vastannut vastuullaan olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Suunnitelmien yhteensovittaminen on toteutettu ensisijaisesti Pohjois-Savon valmiustoimikunnan yhteistyöverkostoissa, sekä pelastuslaitoksen ja kuntien yhteistoimintaryhmien kautta. Yhteensovittamista ei ole kaikilta osin tehty siinä laajuudessa ja syvyydessä kuin nykyinen maailmantilanne on osoittanut tarpeelliseksi.

Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamiseksi pelastuslaitoksen johdolla järjestetään koulutuksia ja harjoituksia, jotka koeponnistavat suunnitelmien yhteensovittamisen. Tähän mennessä ei ole pidetty pelkästään väestönsuojeluun keskittyviä harjoituksia, jotka mittaisivat toimijoiden todellista kykyä hoitaa heille kuuluvia tehtäviä.

Pelastuslaitoksen on yhteensovitettava alueen pelastustoimen vastuulle muodostuvien väestönsuojelutehtävien sekä suunnitelmien yhteensopivuus siten, että ne muodostavat yhdessä mahdollisimman tarkoituksenmukaisen sekä suorituskykyisen toimintakokonaisuuden yhdessä alueen kuntien sekä muiden maakunnan alueen toimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat hyvinvointialueen muut toimialat, kunnat ja kaupungit sekä niiden eri liikelaitokset, muut viranomaiset, kuten poliisi sekä vapaaehtoisjärjestöt. Suunnitelmien yhteensovittamista on tehtävä dynaamisesti läpi koko palvelutasopäätöskauden.

Pelastuslaitos on varmistanut väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisella lakisääteisten väestönsuojelutehtävien hoitamisen. Yhteensovittamisen seurauksena saavutetaan tila, jossa väestönsuojelutehtävien hoitamiseen varautumisvelvolliset viranomaiset, laitokset, liikelaitokset, kunnat ja muut toimijat ovat valmiina.

Pelastustoimen viranomaisilla, hyvinvointialueella ja kunnilla on kyky perustaa johtokeskuksia sekä sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä tai muita näihin rinnastettavia, väestön suojaamiseksi välttämättömiä tehtäviä varten väestönsuojelumodostelmia.

Pelastuslaitoksen johdolla järjestettävien koulutusten ja harjoitusten avulla varmistetaan väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitoksen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvä toiminta ja suunnitelmat on osittain yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa.

4.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen on laadittava hyvinvointialueelle väestönsuojelusuunnitelma ja sitä toteuttava väestönsuojeluorganisaatio, jonka osana pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio toimii. Sodan ajan uhka-arvio luo pohjan suunnittelumitoitukselle, jonka perusteella pelastuslaitos varaa riittävän määrän henkilöstöä, kalustoa ja tiloja lakisääteisten toimintojensa toteuttamiseksi.

Pelastuslaitoksella ei ole sodan ajan uhka-arvioon perustuvaa väestönsuojelusuunnitelmaa ja -organisaatiota. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on suunniteltava koko konsernin kattava väestönsuojeluorganisaatio, jonka osana pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio toimii. Sodan ajan uhka-arvio luo pohjan suunnittelumitoitukselle, jonka perusteella varataan riittävä määrä henkilöstöä, kalustoa ja tiloja lakisääteisten toimintojensa toteuttamiseksi.

Pelastuslaitoksen nykyinen sodan ajan uhkien suunnittelu on perustunut viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon. Pelastuslaitos laatii sisäministeriön ohjeen mukaisesti sodan ajan uhkien riskiarvio- ja analyysin ja päivittää sen ajantasaisuuden vuosittain tai tarpeen mukaan.

Pelastuslaitos on varautunut toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin. Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on laadittu pelastuslaitoksen johdolla koko konsernin kattava väestönsuojeluorganisaatio, jonka osana pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio toimii. Väestönsuojeluorganisaatiolle on laadittu väestönsuojelusuunnitelma, jonka suunnittelumitoituksen perusteella on varattu riittävä määrä henkilöitä, kalustoa ja kiinteistöjä.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojeluorganisaation määrittäminen on puutteellista.

4.4 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslain mukaan kukin viranomaisen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön kouluttamisesta. Pelastusopisto antaa väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta sekä valmiuslain mukaista varautumista edistävää koulutusta. Pelastuslaitos kouluttaa väestönsuojelutehtäviin varatut henkilöt pelastusopiston kursseilla ja itse sisäisen koulutuksen keinoin.

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstölle on järjestetty harjoituksia Itä-Suomen aluehallintoviraston valmiusharjoitusten ja puolustusvoimien johdolla järjestettävien paikallispuolustusharjoitusten yhteydessä. Väestönsuojelutehtäviin varatuille VSS-reserviläisille on järjestetty vuosittain koulutus- ja harjoituspäivä.

Hyvinvointialueen pelastuslaitoksen henkilöstöä ei ole koulutettu väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön tehtäviin organisoidusti. Nykyinen maailmanpoliittinen tilanne, ilmastonmuutos, kulkutaudit ja yhteiskuntien sisäiset ja ulkoiset haasteet ovat asettaneet väestönsuojelutehtäviin varautumisen tarpeen uuteen valoon. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen nähdään erityisen tärkeänä ja ajankohtaisena asiana.

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle on suunniteltava koko konsernin kattava väestönsuojeluorganisaatio, jonka osana pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatio toimii. Pelastuslaitoksen väestönsuojeluorganisaatiolle on määriteltävä suorituskykyvaatimus.

Pelastuslaitokselle on laadittava VSS-koulutussuunnitelma, joka koskee pelastuslaitoksen väestönsuojelumuodostelman henkilöstöä. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstölle on järjestettävä harjoituksia ja koulutuksia eri yhteiskunnan uhka-, riski- ja häiriötilanteita varten.

Pelastuslaitoksen on kehitettävä rauniopelastamisen suorituskykyä yhdessä yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitoksella on tarve kouluttaa rauniopelastamiseen erikoistunut joukkue.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus on ollut riittämätöntä. Koulutusten toteuttamiseksi tarvittavat resurssit ovat olleet aluehallintoviraston saaman tiedon mukaan riittämättömiä.

4.5 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on järjestänyt pelastustoiminnan johtamisedellytykset ja johtamistilat poikkeusoloissa siten, että johtaminen on mahdollista kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastuslaitoksella on johtamistoimintaa varten suojatilat, varmennetut viesti- ja tietoliikenneyhteydet sekä toimintaa varten varattu henkilöstö. Edellä lueteltujen kokonaisuuksien osalta pelastustoiminnan johtamisvalmiutta tulee kehittää poikkeusoloja varten.

Poikkeusolojen johtamisedellytyksiä ja johtamistiloja kehitettäessä tulee huomioida myös hyvinvointialueen konsernin tarpeet pelastuslaitoksen lisäksi.

Pelastuslaitoksen johto- ja tilannekeskustoimintaa tulee kehittää huomioiden muuttunut maailman turvallisuustilanne.

Pelastustoiminnan johtamisvalmiuden suorituskyky tulee ylläpitää kaikissa turvallisuustilanteissa. Johtamisvalmius muodostuu neljästä tasosta, joita ovat pelastuskomppanian, pelastusjoukkueen, pelastusryhmän ja pelastusyksikön johtajatasot.

Pelastustoiminnan johtamisvalmiutta tulee voida tarvittaessa kohottaa eri turvallisuustilanteissa valmiuden säätelyn parametrien mukaisesti. Parametrin kehitystyössä tulee huomioida poikkeusolojen näkökulma.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Pelastuslaitoksella käytössä oleva johtamisohje on osin vanhentunut.

Edellytykset johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen osalta täyttyvät pääosin.

Edellytykset johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen osalta täyttyvät.

4.6 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Varautuminen erilaisiin uhkiin edellyttää tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Nykyajan maailmassa kohdattavat uhkat ovat moniulotteisia ja ketjuuntuvia, lisäksi ne vaikuttavat yhtä aikaa useisiin toimijoihin, jolloin myös kohdattavat haasteet ovat yhteisiä. Toimivalla varautumisverkostoyhteistyöllä pyritään löytämään ennakkoon ratkaisuja kohdattaviin haasteisiin, tekemään yhteisiä suunnitelmia ja tukemaan toisten toimijoiden toimintaa sekä ennen uhkan mahdollista toteutumista että myös sen kohtaamisen aikana.

Hyvinvointialuelain (611/2021) 14 §:n mukaan hyvinvointialueen ja alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta.

Pelastuslaitos järjestää Pohjois-Savon alueen kuntien varautumisen yhteyshenkilöille kahdesti vuodessa (keväisin ja syksyisin) kokoontumisen, jossa koulutetaan ja käydään läpi ajankohtaisia varautumisasiota. Aiheet kokoontumisiin valitaan palvelemaan sekä kuntia että pelastuslaitosta.

Varautumisverkostojen (esim. Kuntien ja pelastuslaitoksen välinen yhteistyöryhmä) kautta syntynyttä laajaa asiantuntijuutta pyritään hyödyntämään varautumisasioiden kehittämistyössä.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on sopinut samansisältöisellä yhteistoimintasopimuksella alueen kuntien ja kaupunkien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tehdyllä sopimuksella Pohjois-Savon hyvinvointialue ja kunnat ovat sopineet pelastuslain (379/2011) 65 §:n perusteella yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 50 §:n ja Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin 308/2023 3 §:n valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta. Hyvinvointialueen ja kunnan välinen yhteistyö on vastikkeetonta. Tehdyllä sopimuksella ohjataan ja koordinoidaan yhteistoimintaa.

Sopimuksen sisältö tarkistetaan vuosittain kuntien ja pelastuslaitoksen yhteistyöryhmässä sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen alueellisessa yhteistyöryhmässä. Sopimus rajoittuu hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyöhön varautumisessa. Sopimuksella ei voida siirtää kunnan vastuulla olevia varautumisen, valmiussuunnittelun tai väestönsuojelun tehtäviä hyvinvointialueelle. Hyvinvointialue ja kunta eivät takaa, että kaikkia esitettyjä palveluita kyetään toteuttamaan laajoissa

häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Kunnille annettava tuki: kuntien (johtoryhmien) hälyttäminen onnettomuustilanteissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa; kuntien tiedottaminen; tilannekuvan jakaminen; koulutusten järjestäminen (varautuminen, valmiusasiat); yhteistoimintaryhmän vetäminen ja organisointi (kokoontuu lähtökohtaisesti 2 krt. vuodessa).

Kuntien osaaminen valmiussuunnitteluun on vaihtelevaa ja palvelutarpeet ovat tehtyjen havaintojen perusteella suuret.

Yhteistoimintaa hyvinvointialueen ja alueen kuntien sekä kaupunkien kanssa on tiivistettävä. Yhteisiä suunnitelmia tulee laatia, kouluttaa ja harjoitella säännöllisesti vuosittain. Harjoitus- ja koulutustoimintaa on kehitettävä aktiivisesti ja huomioitava myös kerättävä palaute. Yhteistoiminnalle asetetaan lyhyen ja pitkántähtäimen tavoitteita.

Aluehallintoviraston arvio palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta

Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö toteutuu sopimusten mukaan. Alueella olevat yhteistoimintarakenteet ovat kehittymässä.

Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Väestönsuojelun kokonaisuuteen kuuluvat suunnitelmat, johto- ja erityishenkilöstön koulutus sekä väestönsuojeluorganisaation määrittäminen ovat puutteellisia. Suunnittelu-, koulutus- ja määrittelytehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

5 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

5.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

5.1.1 Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026

- **Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden turvaamiseksi pelastuslaitos pitää yllä koko toiminta-alueen kattavaa pelastusasemaverkostoa (lähipalvelu). Lähtökohtaisesti riskeiltään samankaltaisilla alueilla tuotetaan saman tasoisia ja yhdenmukaisia palveluita.

Pelastustoiminnan vastesuunnittelun avulla varmistetaan, että pelastustoiminnan toimintavalmius saadaan täyttymään tavoitteiden mukaisesti. Pelastustoimen riskianalyysissä käytettäviä menetelmiä ovat toimintaympäristöanalyysi, pelastusyksiköiden saavutettavuusanalyysi, sisäisten riskien kartoitus ja arviointi, resurssianalyysi, toimintavalmiuden, onnettomuushistorian ja -vahinkojen seuranta, riskiruututarkastelu sekä onnettomuusennusteiden laadinta, joissa kriteereitä ja mittareita tarkastellaan yhdenvertaisesti koko maakunnan alueella. Samankaltaisten alueiden suorituskyvyn yhdenmukaisuutta toteutetaan pelastusasemaluokituksen ja paloasemien suorituskyvyn seurannan avulla.

Pohjois-Savon pelastustoimen omavalvontaohjelman tarkoituksena on ohjata strategisella tasolla Pohjois-Savon pelastuslaitoksen laadunhallintaa, toiminnan saatavuuden seuranta, tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia sekä palvelujen kehittämistä. Omavalvontaohjelman tarkoituksena on myös viestiä yhteistyökumppaneille ja pelastuslaitoksen toiminta-alueen asukkaille pelastuslaitoksen riskiperusteisesta, suunnitelmallisesta, laadukkaasta ja turvallisesta toiminnasta.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Palvelutason yhdenvertaisessa ja laadukkaassa toteutumisessa ei ole havaittu merkittäviä poikkeamia. Palvelutason yhdenvertaisuuden ja laadukkaan toteutumisen arvioitu tuleva kehitys pysyy pääosin nykytasolla.

- **Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos seuraa pelastusasemien suorituskykyä toimintavalmiuden toteutumisen, toimintavalmiusajan ja pelastusmuodostelmien henkilöstöresurssien mukaisesti, sekä henkilöstön pelastussukelluskelpoisuuden toteutumisen mukaisesti. Pelastusasemilla on pelastusasemaluokitusten mukainen minimivahvuustaulukko. Pelastustoimen muodostelmia ohjataan myös vastesuunnittelun avulla huomioiden alueen riskit. Äkillisissä poissaoloissa pelastuslaitos siirtää vahvuutta palvelutasopäätöksen mukaisesti niiltä asemilta tai vuoronsiirrolla toisesta vuorosta, joissa ei olla minimivahvuudessa niille asemille, joissa on henkilöstövajetta. Jos henkilöstöä on saatava akuutisti, resurssikeskus palkkaa sijaisia. Mikäli näillä keinoin ei minimivahvuutta saada turvattua, voidaan henkilöstöä ottaa ylitöihin. Kriisitilanteita varten laitoksella on olemassa ensisijaisen resurssin sijoitussuunnitelma.

Toimintavalmiuden toteutuminen huomioidaan pelastusasemaverkostoa, henkilöstö- ja kalustoresursseja ja vastesuunnittelua sekä perusharjoituksia että täydennyskoulutusta suunniteltaessa sekä resurssikeskuksen toimiohjeessa.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastustoiminnan henkilöstön päivittäisestä riittävydestä huolehditaan. Sivutoimisen ja päätoimisen henkilöstön rekrytoinnissa pienemmille paikkakunnille on ollut haasteita. Henkilöstön osaamisessa ja hyvinvoinnissa ei ole tullut aluehallintoviraston tietoon merkittäviä puutteita.

- **Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos seuraa onnettomuuskehitystä pääosin riskianalyysiprosessin kautta. Onnettomuuskehityksen seuranta perustuu valtakunnalliseen riskiruutuaineistoon, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastosta saatavaan tilastotietoon sekä kansallisen ja alueellisen riskiarvioiden skenaarioihin. Riskianalyysi päivitetään palvelutasopäätöskausittain sekä tarvittaessa toimintaympäristön oleellisesti muuttuessa.

Keskeinen osa onnettomuuksien ehkäisyä on valvontatoimi, kuten palotarkastukset, lupaprosessit ja asiakirjavalvonnat. Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain. Pelastuslaitos toteuttaa myös vuosittain tarkastettavaa

turvallisuusviestintäsuunnitelmaa, joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä valistuksen ja neuvonnan ja linjaa kouluissa, päiväkodeissa ja muussa viestinnässä asetettuja tavoitteita ja kohderyhmiä. Pelastuslaitoksen painopistealue turvallisuusviestinnässä on palvelutasopäätöskaudella kotona asumisen turvallisuus.

Pelastuslaitoksella on ammattitaitoinen ja hyvin varustettu palontutkintaryhmä, jolla on hyvä perehtyminen palontutkintaan ja hyvä verkostoituminen muihin viranomaisiin (poliisi, Tukes). Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ennalta ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pohjois-Savon hyvinvointialueen antaman selvityksen mukaan onnettomuuksien ehkäisytyötä on tehty päätöksien mukaisesti.

- **Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksen kyky toimia eri tilanteissa perustuu normaaliolojen valmiuteen. Poikkeusoloissa tehtäviä priorisoidaan ja organisaation toimintaa tehostaan ja terävöitetään. Toimintavalmius toteutetaan ajantasaisilla valmius- ja varautumisen suunnitelmilla, päivittäistoimintojen hyvällä hallinnalla, tarkoituksenmukaisella vastesuunnittelulla ja pelastusasemaluokituksilla, ammattitaitoisella ja osaavalla henkilöstöllä sekä tarkoitukseen sopivalla ja toimintakuntoisella kalustolla.

Vapaehtoistoimintaa on työsopimussuhteisen henkilöstön osalta kehitetty mm nostamalla hälytysrahaa, uusimalla varusteita ja kalustoa sekä pitämällä säännöllisesti myös sopimushenkilöstölle suunnattuja henkilöstökokouksia.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastustoimen kyky toimia kaikissa turvallisuustilanteissa on määritelty. Pelastustoimi on säilynyt turvallisuuden lähipalveluna.

- **Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitoksella on olemassa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämät suunnitelmat, joita on päivitetty. Päivitystarvetta on edelleen. Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti kuntien varautumistyön tukemiseen yhteistyösopimusten mukaisesti.

Riittävät henkilöresurssit väestönsuojelumuodostelmiin on varattu. Pelastuslaitoksella on siirrytty etäohjattavaan suurtehohälyttimiin perustuvaan väestönvaroitussjärjestelmään, jossa myös alueellinen kuulutusmahdollisuus. Väestön varoittamiseen käytettäviä järjestelmiä on kehitetty palvelutasopäätöksen mukaisesti ja investointisuunnitelman mukaisesti, jotta peittoalue saadaan riittävän kattavaksi ja laitekantaa uusittua.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa. Kuitenkin väestönsuojelun suunnittelutehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat Pohjois-Savossa ovat aluehallintoviraston käsityksen mukaan riittämättömät.

- **Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastuslaitos on osana Itä-Suomen metsäpalomoduulia, ja osallistunut kahtena vuonna EU pelastuspalvelumekanismiin valmiussiiirtoihin Kreikkaan ja Portugaliin. Vuonna 2024 ryhmä on menossa Portugaliin. Pelastuslaitos on osallistunut Pelastusopiston järjestämille kv-pelastustoiminnan peruskursseille ja Pelastusopiston kv-moduulien toimintaan. Pelastuslaitoksen henkilöstöä on lisäksi mukana RescEU:n CBRN varastointihankkeessa ja siihen liittyvässä asiantuntijapoolissa. Kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuminen tukee pelastuslaitoksen oman toiminnan kehittämistä ja verkostoitumista kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pohjois-Savon pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.

- **Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon hyvinvointialueen kehittämisen kokonaisuus on kuvattu tietojärjestelmään. Myös pelastustoimen tehtävien ja palveluiden kuvaaminen on tehty järjestelmässä, samoin kuin pelastustoimen tiedonhallintamalli. Yhteistyötä tiedonhallinnan osalta on tehty sisäministeriön kanssa. Yhteistyötä jatketaan. Toivotaan valtakunnallista linjausta pelastustoimen tiedonhallintamallin osalta. Pelastustoimessa käytettävät tietojärjestelmät tulisi tunnistaa ja varmistaa, että toimintojen lakisääteisyys ja tietojärjestelmät sekä tiedonhallintamalli kohtaavat.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Valtakunnallinen pelastustoimen tiedolla johtaminen sekä tiedonhallinta ovat vasta kehitysvaiheessa.

- **Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pelastustoimen investoinnit ovat osana hyvinvointialueen investointisuunnittelua, joka on tehty vuodelle 2029 saakka. HVA:n aikana pelastustoimen oma investointitaso on säilynyt suunnilleen entisellä tasolla. Suuret kalustoinvestoinnit liittyvät erityisesti raskaaseen pelastusajoneuvokalustoon ja aluskalustoon, joiden uusinta ja aikataulut on saatu säilymään hankintasuunnitelman mukaisesti. Väestönvaroitinjärjestelmien uusintaa on nopeutettu ja rauniopelastuskaluston hankintaa lisätty suunnitteluun.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pohjois-Savossa tehdyt investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.

- **Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä**

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hallintosäännössä on määritelty hyvinvointialueen johtamisjärjestelmä, toimielimet sekä tehtävien ja toimivallan jako eri toimielinten välillä. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on oma henkilöstö ja koulutussuunnitelma, joka on laadittu osana henkilöstön edustajien kanssa käytävää jatkuvaa vuoropuhelua. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka on oma erillinen asiakirja.

Hyvinvointialueella on oma taloudellisuus- ja tuottavuusohjelma, joka on kiinteä osa valtionvarainministeriön hyväksymää lisälainanottovaltuutta sekä talous- ja toimintasuunnitelmaa vuosille 2023–2025.

Keskeisenä haasteena on rahoituksen ja talousraamin reunaehdot, jotka pakottavat hyvinvointialueella toiminnan supistuksiin ja 19 organisaation hallintokulttuurin yhteensovittaminen. Toisaalta tiukka talous pakottaa löytämään ja kehittämään uusia toimintatapoja palvelujen ylläpitämiseksi, myös pelastustoimessa. Pelastustoimessa esimerkkinä muun muassa vaihtoehtoisten sammutusmenetelmien käyttöönotto, jos pelastussukellusohjeen mukaista suorituskykyä ei alueella enää ole.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestämä on määritelty ja se kehittyy edelleen.

5.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden ja laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2023 ei ole asetettu laatua koskevia toimenpidesuosituksia.

Sisäministeriön toimenpidesuositukset vuodelle 2024 ovat:

- Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
- Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
- Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdennetut resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.

- Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastuslaitosten työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Alla olevat vastaukset koskevat hyvinvointialueneuvotteluissa loppuvuodesta 2023 annettuja toimenpidesuosituksia.

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Pohjois-Savon hyvinvointialue on sitoutunut palvelutasopäätöksen mukaisesti toiminnan uudistamiseen ja kehittämisen. Varallaolosta on luovuttu asteittain, ja tilannekeskuksen toimintaa on kehitetty. Itä-Suomen pelastuslaitosten alueellinen tilannekeskus (ISTIKE) on toiminut jo useita vuosia, ja vuodesta 2022 24/7 päivystyksenä päätoimisten tilannekeskuspäivystäjien toimesta Kuopiosta käsin Neulamäen keskuspelastus-asemalta. Uuden asetuksen mukainen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskustoiminnan käynnistämiseksi on palkattu projektipäällikkö, ja uusien virkojen tuleminen huomioitu jo 2024 budjetissa. Hyvinvointialue kehittää mm. prosessijohtamisjärjestelmän käyttöönottoa, prosessien kuvauksia, palautejärjestelmiä ulkoista viestintää ja sisäistä tiedottamista. Talousohjelmien kautta on saavutettu talouden parempaa ennustavutta ja aktiivista seuranta. Tarkoituksena on uudistaa palkkausjärjestelmiä siten, että työssä tarvittavan osaamisen ja vastuun sekä yksilön palkitseminen hyvistä työsuorituksista toteutuvat nykyistä paremmin. Myös muu yksilö- ja ryhmäkohtainen palkitseminen ja suoritepalkkausjärjestelmät ovat kehittämisen kohteina. Virkojen ja toimien tehtäväkuvaukset uudistetaan vuonna 2024 ja suoritetaan tehtävien vaativuuden uudelleen arviointi ja palkkausrakenteen uudistaminen. Budjettien kulurakennetta on selkiytetty ja seuranta tehostettu.

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaa on tehostettu erikoistumalla ja maakunnallisilla tehtäväkuvien tarkastelulla sekä valvontatoimintaa ja turvallisuusviestintää kehittämällä. Päätoimisten palotarkastajien määrä on erittäin pieni ja resurssivaje aiheuttaa rajoituksia kehittämistoiminnoille. Päivystävien 24/7 asemien toistuvat sisäiset siirrot äkillisten poissaolojen täyttämässä rikkovat päätoimisen henkilöstön työvuorosuunnittelua mm. valvonnan ja suunniteltujen palotarkastusten suorittamisen osalta.

Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti onnettomuuskehitystä ja tapahtuneiden onnettomuuksien laatua ja resurssitarvetta sekä onnettomuuksien määrää suhteessa riskiruohtuihin, ja ottaa toteutuman huomioon vaste- ja resurssisuunnittelussaan. Palontutkinnan tuloksia hyödynnetään oman toiminnan kehittämisessä. Seurataan aktiivisesti uusien sammutusmenetelmien kehittymistä ja käyttöönottoa sekä johtamistoiminnan ja tilannekuvatoiminnan kehittymistä.

Pelastuslain nojalla tapahtuvaan väestönsuojelun toteuttamiseen suunnitteluresurssi on ollut niukka. Henkilö- ja tilavaraukset on tehty, mutta suunnitelmissa on päivittämistarvetta. Pelastuslaitoksella on aktiivinen yhteistyö aluetoimiston ja Karjalan lennoston kanssa. Väestönsuojelujärjestelmää on

uusittu systemaattisesti, uusintatarvetta on kartoitettu ja investointiohjelman vss-hankintasuunnitelmia päivitetty.

Työntekijöiden työhyvinvointi on kirjattu hyvinvointialueen strategiassa. Tavoitteena on, että henkilöstö on hyvinvoiva, motivoitunut ja ammattitaitoinen. Työntekijöiden osaamisen vahvistamiseen ja valmentavaan johtamiseen panostetaan ja henkilöstön halutaan kokevan työssään arvostusta ja iloa. Myös urakehitystä tuetaan koulutuksen ja työkykyjohtamisen avulla. Hyvinvointialueella on käytössä useita eri henkilöstöetuja, mm. e-Passi.

Hyvinvointialueella on tehty työhyvinvointikysely syksyllä 2023, jonka vastausten perusteella on laadittu työhyvinvointisuunnitelmat. Kysely on tarkoitus toteuttaa uudelleen vuoden 2024 aikana. Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos osallistuu 2024 Työterveyslaitoksen toteuttamaan Mitä kuuluu? -kyselyyn. Kysely on pelastustoimelle suunnattu työhyvinvoinnin pilottikyselytutkimus. Kyselyyn on mahdollista sisällyttää myös 1-2 omaa strukturoitua kysymystä. Hyvinvointialueella on nollatoleranssi väkivaltaiseen ja epäasialliseen käytökseen ja pelastuslaitos on mukana Pelastusopiston Nollatoleranssi -hankkeen työpajoissa. Hyvinvointialueella on laadittu Hyvää ja vastuullista työkäyttäytymistä - ohje. Ohje sisältää Hyvä käytös kuuluu kaikille - ilmoituslomakkeen sekä prosessin, miten ilmoitus tehdään ja miten lomakkeen käsittely etenee.

Aluehallintoviraston arvio laadun toteutuneesta ja tulevasta kehityksestä

Toimenpidesuosituksen toteuttaminen on vielä kesken ja työ jatkuu.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

- 1) valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella:

Tavoitteiden toteutumisessa ei ole havaittu merkittäviä poikkeamia.

- 2) sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella:

Toimenpidesuosituksen toteuttaminen on vielä kesken ja työ jatkuu.

6 Pelastustoimen investointien tarve ja vaikutukset

6.1 Investointien tarve

Pohjois-Savon hyvinvointialueen alustavan investointisuunnitelman mukaan pelastustoimen investoinnit vuosina 2026–2029 ovat yhteensä 9,5 milj. euroa.

Rakennukset

Pelastusasemaverkkoon on investoitu aikaisempina vuosina erittäin merkittävästi. Pelastusasemien tarveselvitys, pitkän tähtäimen huolto- ja korjaussuunnitelma ja rakennuttamissuunnitelma ovat vielä keskeneräisiä eikä kaikkia investointitarpeita vielä tiedetä. Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty investointeja rakennuksiin.

Kalusto

Sammutus-, säiliö- ja johtoautot sekä muut ajoneuvot ja alukset perustuvat kaluston hankinta- ja kierrätysuunnitelmaan, jossa huonokuntoisia ajoneuvoja korvataan uusilla. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan investoinnit ovat erittäin hyvin perusteltuja. Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla.

ICT

Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja, kuten investointeja Virve 2 ja Kejo-järjestelmiin. Myöskään tilanne- ja johtokeskusjärjestelyihin liittyviä investointeja ei ole esitetty vuosille 2026–2029.

6.2 Investointien vaikutukset

Hyvinvointialueen selvityksen sisältämä tieto

Sammutus- ja säiliöautot, johtoautot ja muu ajoneuvokalusto alukset perustuvat kaluston hankinta- ja kierrätysuunnitelmaan, jossa huonokuntoisia autoja korvataan uusilla. Toimintavarma kalusto parantaa yhdenvertaista saatavuutta ja laatua.

Iisalmen Nostolava-auto hankittu 1998 ja on teknistaloudellisen käyttöään lopussa. Hankinta parantaa yhdenvertaista saatavuutta ja laatua, sekä pohjoisen toimialueen korkealta pelastamisen valmiutta.

Rauniopelastus ja CBRNE-suorituskyvyn ja pelastus- ja öljyntorjuntakaluston päivittäminen sekä väestövaroittimien uusinta hankintasuunnitelman mukaan

parantaa alueen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja laatua peilaten kiristyneeseen maailmanpoliittiseen tilanteeseen.

Teknistaloudellisen käyttöiän lopussa olevan ajoneuvokaluston korvaaminen uudella ja toimintavarmalla kalustolla vähentää huolto- ja varaosakustannuksia, sekä huolto- ja korjauspalveluiden ostojen tarvetta. Tämä, sekä pelastuskaluston ajanmukaiseksi päivittäminen parantaa toimintavarmuutta ja pelastustoimen palveluiden suorituskykyä, jolla on positiivinen vaikutus kustannustehokkuuteen ja vaikuttavuuteen

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Alustavassa investointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 ei ole esitetty rakennuksiin liittyviä investointeja. Ajoneuvo- alus- ja muut kalustohankinnat ovat erittäin hyvin perusteltuja. Alustavassa investointisuunnitelmassa ei ole esitetty ICT-investointeja.

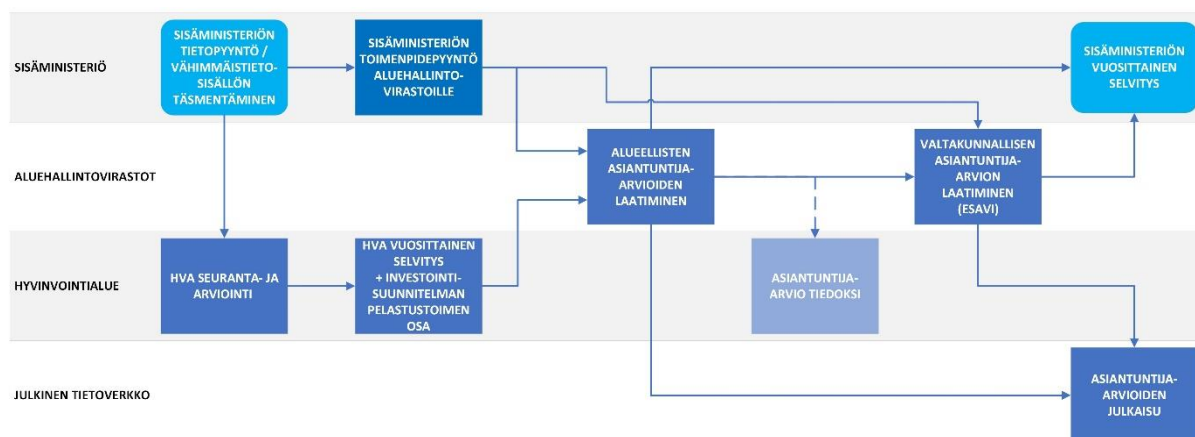
Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut mahdollisuuksia vähentää tai korvata suunniteltuja investointeja yhteistyöalueen yhteisillä tai valtakunnallisilla investoinneilla. Öljyntorjuntakaluston osalta yhteistyöalueen tarve sekä yhteishankinnan mahdollisuudet tulee selvittää ennen investointien toteuttamista, mutta aluehallintoviraston käsityksen mukaan alustavassa investointisuunnitelmassa esitetty investointien taso vastaa Pohjois-Savon osuutta myös mahdollisista yhteisistä hankinnoista.

7 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavainnointia ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 1.

Kuva 4: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoinnista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta.

Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia. Yhteisten keskustelujen kautta alueiden edustajat ovat osallistuneet arviointiin, ja heillä on ollut myös mahdollisuus kommentoida valmistuvia arviointitekstejä.

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Mikkeli

2024